

FESTERS AMB 75 I 50 ANYS EN ACTIU

75
anys

FRANCISCO COLOMER MOLINA

Paco, a part de reconèixer-li la seua nodrida trajectòria festera, és una d'eixes persones que es mereix un reconeixement pel seu bon fer com a fester en actiu, sempre disposat a col·laborar en el que faça falta, mostrant una actitud exemplar i jovial, entenent perfectament el significat de fer festa. Mai ha creat un problema i sempre genera al seu voltant un ambient festiu envejable.

Paco "Picores" és un fester compromès amb la filà des de sempre, tot i la seua feina de forner abans de jubilar-se, robant-li temps al llit per a poder fer acte de presència en les activitats festeres. La imatge de Paco pegant "cabotaetes" al maset per anar recuperant son és inesborrable. La nostra filà està orgullosa de que Paco forme part de la mateixa des de ja fa 75 anys. Va entrar a formar part per la influència de son tio Francisco Colomer Llín, tot i que son pare volia que fora moro marí, continuant la tradició familiar i local de la pertinença del gremi forner a la citada filà. També aportà el seu granet d'arena Enrique Reig Abad, creador de les "sopaetes dels xiquets", fet que calà profundament en Paco i de les quals era partícip.

Paco va se portador de la Relíquia el 1988, i l'any següent Capità.

Tal i com diem, tant per la seua feina com pel seu caràcter, així com pel suport de la seua dona Pilar i dels seus fills, sempre ha estat disposat a col·laborar en el que fera falta de manera altruista. Com a millor exemple, l'elaboració de les cassoles al forn del dia de l'Acapte, que la Filà ve disfrutant des de mitjans de la dècada dels huitanta, i pel que va rebre un modest reconeixement fa un parell d'anys. També es pot destacar que des que el forn està ubicat al carrer Joan Beneyto, ofereix als membres de la cercavila de l'Acapte dolços d'elaboració pròpia i licors d'alta qualitat, en una parada que s'ha convertit en imprescindible en aquest acte.

Un dels seus fills, així com els seus nets, han seguit l'estela bandolera que Paco sàviament ha sembrat.

Enhorabona Picores, per estos 75 anys de fester, i per ser com eres. La nostra filà s'enorgulleix de tenir festers com tu.

75
anys

JOAQUÍN MOLINA VAÑÓ

Ximo desitjava ser marroc perquè, com qualsevol xiquet, que veu al seu pare i als seus germans majors vestits de fester, ell també volia, així va ser com, després d'uns quants plors, ho va aconseguir.

El que més li agrada de la festa és el dia de l'Entrada, així va formar part de la primera esquadra de negres l'any 1955. Després va ser capità dels marrocs, l'any 1973.

Molts són els actes on ha participat, però recorda amb emoció la peculiar desfilada agafats de la gran capa (capot) baixant de l'església cap a la plaça el dia del soterrar de la Mahoma.

Ha gaudit amb els amics i fills del famós dinar del Pontarró. Ha repartit "xàmbits" el dia del canvi de bandes, i ha gaudit de ser fester mentre ha pogut. Com el seu pare, ell també va apuntar a marroc als seus fills i a la seua filla major, la qual va tindre la satisfacció de veure's capitana. Seguint la tradició, alguns nets i netes són marrocs, i si el temps i la vida ho permeten veurà la propera capitania d'una de les seues netes.

Diríem que Ximo ha estat sempre MARROC, MARROC, MARROC!

75
anys

VICENTE VAÑÓ VAÑÓ

Va nèixer a Bocairent el 22 d'agost de 1930. Es va apuntar a la Filà de Marrocs l'any 1946, encara que des de ben menut ja acompanyava al maset a son pare Tomàs i el seu iaio patern Vicent "Borja".

Com a membre de la filà ha participat durant molts anys en l'Entrada formant part de l'esquadra oficial, així com de l'acte de la diana de Sant Blai. Tot i això, l'acte que més li agrada és el tradicional res del responso pel difunts de la filà a les portes de l'església i la baixada en zig-zag portant les graneres fins el castell per endur-se la Mahoma al maset. També ha format part com a vocal de la junta dels Marrocs durant quatre anys i l'any 1992 va tindre l'honor de ser portador de la Relíquia de Sant Blai.

Ara bé, pel que serà recordat sempre és pel fet de ser el Sergent Major de les festes. Fou l'agost de l'any 1983 quan va ser elegit Sergent Major i l'any 1984 quan va exercir com a tal a les festes de Moros i Cristians, càrrec que no ha deixat fins l'actualitat, per la qual cosa ja no ha pogut acudir al maset tantes vegades com haguera volgut, però sempre ha aprofitat al màxim qualsevol oportunitat que se li ha presentat. Durant tots estos anys com a Sergent Major ha conegut diferents presidents dels quals guarda grans records i als que des d'ací vol agrair la confiança que tots han dipositat en ell. L'any 2009 va rebre l'homenatge als seus 25 anys com Sergent Major i per commemorar-ho la seua família li va regalar la marxa mora *Sargento Major* de l'autor bocairentí Damián Molina Beneyto.

Per finalitzar, cal destacar també, que l'any 2006, a proposta de la Junta de Festes, va ser nomenat membre honorífic a títol personal de la UN-DEF pels seus mèrits contrets amb la festa de Moros i Cristians.

Enhorabona Vicent per complir estos 75 anys de fester!!!

VÍTOL AL PATRÓ SANT BLAI

FRANCISCO FERRE BENEYTO

Les arrels contrabandistes de Francisco Ferre Beneyto provenen del seu avi Francisco Beneyto Silvestre, «Quico el de l'Ombria», un fester de ratlla i maset. Però va ser el fill José Beneyto Sanchis, un contrabandista servicial i discret,

que va pertànyer a la nostra comparsa des de 1946 fins a la seua mort l'any 2002, qui el dia de l'Eixabegó de 1971 va apuntar Paco, quan sols tenia deu anys. I si «Pepet el de l'Ombria», com aquell era conegut pels amics, no podia acompanyar-lo al maset, el xiquet del tou de Sant Pere era portat de la mà pels veïns i cosins Enrique i Francisco José Reig, de manera que, a poc a poc, es va integrar de ple en la filà.

Ací va començar una densa trajectòria festera, on destaca la seua presència en tots i cadascun dels actes de les nostres festes. Va ser portador de la Relíquia l'any 1997 i va exercir el càrrec de capità dos anys després, el 1999, amb aquells vestits verds inoblidables, que va lluir tota la família. A més, cal destacar, entre d'altres, l'assistència segura als sopars dels panellets, encara que arribant cada nit amb el temps justet, el paper imprescindible en la processó del sepulcre, la participació durant molts anys en la disparada del dia de Moros i Cristians o les notables actuacions com a «cabo», fi, pulcre i presumit, en les nostres desfilades. Però, per damunt de tot, el caràcter amable i humil al si de la comparsa, heretat de l'oncle Pepet, que el nebot ha enfortit com a company i col·laborador de tots.

Per acabar, s'ha de destacar la passió contrabandista que ha transmés a les filles Cristina i Isabel, capitanes de la filà els anys 2010 i 2017, respectivament, i al nét Lucas. La fita dels 50 anys com a fester és un motiu adient per a planificar i enllestir projectes nous i il·lusions renovades.

Ànims i enhorabona, Paco!

PABLO SILVESTRE SOLBES

Al poc de nèixer, Pablo s'estrena com a fester en febrer de 1971, moment en què son tio Juan l'inscriu com a moro vell. I és el febrer de 1989 quan suave passa a ser.

Ben conegudes són les seues arrels al Terç de Suavos de la mà del seu iaio Ramón i de son pare Miguel, perseverant la tradició junt als seus germans i nebots. Una gran i nombrosa família suava i festera que en la seua filla ha culminat.

Participa cada any a l'Entrada amb l'esquadra especial que porta el nom del seu fundador, Miguel Silvestre, son pare. I desfilant en nombroses ocasions al ritme de la marxa cristiana "A Miguel", composta per a ell.

Pablo es deixa portar per l'espectacle festiu que des de xicotet ha viscut. Sa casa any rere any s'ompli de gent, generant un mestissatge de concòrdia, alegria, amistat i d'encisament. Vivències que segueix cultivant i sempre li agrada recordar.

*«Pablo, vas nèixer un vint-i-cinc d'agost de 1970,
el mateix any que el teu quinto "L'home de la manta", a qui sempre
mires amb nostàlgia,
perquè no deixa de recordar-te la teua infància.
Entranyables i apreciades mantes vestiu els dos,
tú de llana blanca i blava,
ell de quadrets i serrells,
portant-les amb satisfacció per ser suave i de Bocairent.
Des de dins de la panxa de la teua mare,
ja cridaves alt i ben fort "Vull ser Suavo" cosa que omplia d'orgull al
teu pare,
i d'alegria a la teua estrella que et té soccavo.
Tens dues contrabandistes que t'estimen,
que et cuiden i et mimen,
gaudeix molt del teu aniversari sense que res t'inquiete, i porta amb
gràcia i galanesa el ritme de "El Piquete".»*

L'espectacle ha de continuar

Enguany Pablo, et congratulem i per molts més anys de fester!!

JUAN BENEYTO BLASCO

Juan va nèixer a Bocairent el 14 d'agost de l'any 1970. Només va nèixer, son pare, Batiste "el Tendre" el va apuntar a la filà de Moros Vells, a la qual li tenia gran estima. Des d'aleshores ha sigut un fester actiu. L'any 2008 va formar

part de la Junta de la Filà com a vocal del maset. A més, ha gaudit de la festa junt a la seua família, ja que tant germans com nebodes participen activament en ella, i fent honor al seu esperit fester, Juan va voler que el seu fill també fora moro vell, raó per la qual el va incorporar a la filà només nèixer convertint-lo així en el component més jove de la filà l'any 2010 i coincidint amb els 150 anys de festa dels Moros Vells. Juan va tindre el privilegi de ser portador de la relíquia l'any 2018, fet que suposa un gran honor per a ell. Actualment continua participant activament en la festa al costat de la família i els amics.

Juan, per molts anys més de festa amb els teus.

Enhorabona i Vítol al Patró Sant Blai!

JOSÉ MANUEL JORNET LLOBREGAT

José Manuel és un bocairentí que pertany per part materna a una extensa família de Moros Vells. Les seues arrels festeres a la nostra filà comencen pel seu besavi José Bernat, conegut com a "Pepe el surdo", l'avi Filiberto Llobregat Vañó, que fou capità dels Moros Vells l'any 1933 i el seu oncle D. Filiberto Llobregat Bemat (Rvdo.) membre honorífic de la filà a més de participar molts anys a l'ambaixada mora.

José Manuel porta per primera vegada el trage de moro vell el seu primer any de vida, atenent la passió per la filà de sa mare, Josefa Llobregat Bemat, que tenia a quasi tots els membres de la seua família en aquella.

Per motius personals, als 10 anys, José Manuel se'n va anar a estudiar a Cullera i després a València, motiu pel qual no és fins l'any 1971 que és dona d'alta a la filà.

És un enamorat de la festa de Moros i Cristians i un participant actiu. Cal destacar l'acompanyament com a ambaixador del seu germà Joaquín Filiberto, capità dels Moros Vells l'any 2009. José Manuel ha format part de la junta de la filà i l'any 2018 fou portador de la Relíquia de Sant Blai, a més de participar algunes vegades en les Entrades de pobles veïns, com Ontinyent i Albaida.

És un gran amant i coneixedor de la música festera. Cal recordar que son pare, Manuel Jornet Serrano, fou músic i director de la Unió Musical de Bocairent. Actualment compagina la seua vida entre Cullera i Bocairent, on passa les seues vacances, a més de ser puntual a tots els panellets, desfilades i festes lligades al mon dels Moros i Cristians.

Desitgem que gaudisques per molts anys més d'aquesta festa que forma part del teu patrimoni.

¡Enhorabona José Manuel!

JUAN PUERTO ANTOLÍ

Juan va nèixer en novembre de 1946 en una família de gran tradició suava. Des de ben xicotet ja eixia en la filà, encara que no es va apuntar fins 1964.

Gran amant de la pólvora, va ixir a disparar amb son pare quan va ser capità sent ben menut; després va continuar la tradició ixint amb els seus fills.

La tradició suava ha seguit fins als seus nets, encara que Juan, sent assidu a ixir en la retreta amb els seus amics marins, en 1999 va decidir apuntar-se moro marí i així seguix fins l'actualitat.

JUAN BENEYTO DOMÈNECH

Nascut al si d'una família de tradició mosquetera el 25 de setembre de 1947, ha participat en la festa des de ben menut. Juan va començar a anar al maset amb son pare, el tio Quico Gega, i allí va fer colla amb els de la seua edat.

Son pare i altres festers hi anaven a fer la ratlla de la misèria, moment en què Juan aprofitava per arreplegar el duro que li costava anar al cinema. D'aleshores ençà, ha seguit anant al maset, malgrat que, fa uns anys, van deixar de fer aquesta ratlla i la corresponent partida de burro. Es va apuntar a la filà només va tornar de fer la "mili", el 5 de febrer de 1971, seguint, així, la tradició dels fills de mosqueters. El seu oncle Juan Beneyto Berenguer el va avalar. L'any 1980 va ser capità de la Filà i tretze anys després, l'any 2003, li va correspondre l'honor de ser portador de la Relíquia.

Sempre ha estat molt actiu als diferents actes de la festa; tanmateix, és al maset on ha viscut els millors moments. Cal remarcar els "còmpuls" amb els amics. Sovint ha sigut, Juan, l'encarregat d'organitzar i preparar aquests sopars. Va ser, també, un dels primers a promoure el "sopar de les enfadades i els enfadats", el qual, a hores d'ara, ja està ben instaurat a la filà.

No falta mai a la "fuera" que els amics celebren tots els anys a les aca-balles del mes de juliol, la qual també van poder celebrar aquest "es-trany" any 2020, doncs les condicions sí ho permetien.

Juan, a més a més, és ben conegut per la seua manera especial de repartir la loteria, sense farda, al sopar del dia del ciri. Cada any repe-teix la mateixa frase: "el que més m'agradaria seria que tocara, veuríeu quines festes faríem".

Com a mosqueter, ha gaudit molt de tots els actes festers, però princi-palment de la disparà i dels preparatius de la mateixa.

Juan ha compartit molts bons moments amb la seua colla d'amics a la filà, entre ells, podem destacar l'esquadra de negres (els últims de l'en-trada), així com bona cosa de sopars, etc. Per això, no es cansa de dir "jo soc molt amic dels meus amics".

En nom de tota la filà, ENHORABONA per aquestos 50 anys de festa.

BOCAIRENTE

MOROS Y CRISTIANOS

FIESTAS DECLARADAS DE INTERES TURISTICO **1971**

CAPITANIES 1971

FILÀ D'ESPANYOLETOS
Mª Rosario Puerto Sanz

FILÀ DE GRANADERS
Juan M. Vañó Monerris

FILÀ DE CONTRABANDISTES
Mª Ángeles Pérez Pariente

FILÀ TERÇ DE SUAVOS
Ramón Silvestre Ferre

FILÀ D'ESTUDIANTS
José Juan Mora

FILÀ DE MOROS Vells
Manuel Blázquez Mahillo

FILÀ DE MARROCS
Eduardo Gisbert Doménech

FILÀ DE MOROS MARINS
Mercedes Valdés Giménez

FILÀ DE MOSQUETERS
Agustín Ferre Vañó

1971... ARA FA 50 ANYS

Com és ja costum, el programa-revista, que cada any veu la llum el dia de la Publicació, dedica aquest apartat a recordar allò que va ocórrer cinc dècades enrere. L'any 1971 estigué marcat per diferents fites de les quals paga la pena fer-ne memòria, ja que moltes d'aquelles, com tot seguit veurem, ens permeten comprendre millor diferents aspectes del nostre poble.

Hi hagué dos fets que ocuparen un lloc clau al noticiari local de l'any 71 pel que fa a l'àmbit urbanístic. El primer d'aquests fets, fou la desaparició de l'ermita de Sant Roc. L'Avinguda d'Espanya, o més coneguda pels veïns i veïnes del poble com "Ronda sud", fou la culminació d'un dels projectes urbanístics més importants del moment. El Pla de Cooperació als Serveis Municipals de 1970-71 tractà de crear un nou carrer que rodejara la part sud del poble, estenent-se des de l'entrada al poble pel Pont de Sant Blai fins al carrer de Sant Roc, a les portes del casc antic. Aquest projecte facilitava l'eixida i entrada de trànsit rodat al poble. L'Ermita de Sant Roc, però, suposava un impediment per a la finalització del projecte. La destrucció d'aquesta

va ser contemplada amb tristor, ja que l'emblemàtic edifici havia sigut ermita, aula escolar i local industrial al llarg del temps. El pressupost total del projecte fou de 3.634.181 pessetes, de les quals aproximadament 2.300.000 es destinaren a obres de pavimentació.

La segona fita per recordar ens porta molt a prop de l'emplaçament de la primera. El 10 d'abril s'inaugurava l'actual mercat municipal. Amb la corresponent benedicció i la presència de la corporació municipal, entrava en funcionament el nou espai públic, que havia suposat una inversió econòmica de 3.200.000 pessetes.

D'altra banda l'esport municipal estigué d'enhorabona el 1971. Jerónimo Beneyto es proclamava Campió Regional de Caça amb gos. El president de la Societat de Caçadors municipal aconseguí el primer lloc a la fase regional del III Campionat Nacional de caça menor que se celebrà el 10 de gener a Villena. Aquest triomf el va portar a guanyar el guardó a millor esportista a la Gala Provincial d'Esports. Així mateix, l'equip de futbol local es proclamava un any més campió de Tercera Categoria Regional, després de derrotar a l'equip d'Agullent en el seu propi camp.

Quant a l'àmbit cultural, són diverses les efemèrides a citar. Les festes de Sant Agustí de 1971 foren l'escenari perfecte per a la celebració del IV Saló Nacional de Fotografia. El Foto Club Mariola va aconseguir organitzar i reunir 150 fotografies procedents de tot el territori nacional.

També el 1971 es va celebrar el I Concurs de Fotografia de Moros i Cristians. D'entre 82 obres participants, Joaquín Beneyto Castelló es proclamava guanyador tant a la modalitat en blanc i negre com a la modalitat en color.

Altra fita per recordar fou que, per primera vegada, l'Ajuntament de Bocairent concedia tres beques, costejades per

la Caixa d'Estalvis i pel Gremi de Fabricants, per a pintors procedents de les Escoles Superiors de Belles Arts de San Fernando de Madrid i de San Carlos de València. L'exposició de les obres dels becaris tingué lloc als locals de la Secció Femenina, dins de la programació cultural de Sant Agustí.

Tal vegada, l'esdeveniment cultural amb més repercussió a l'actualitat fou la modificació i ampliació del Museu Parroquial. Entre les intervencions més destacables cal recordar la instal·lació de la il·luminació de les sales de pintura o el trasllat de la làpida de Sanz de la Llosa des del presbiteri a la Sagristia. Les millores del Museu tingueren una notable repercussió al nombre de visitants, ja que cap al novembre del 71 es registraven un total de 2.868 visitants nacionals i altres 240 de 13 procedències diferents, sobretot de França.

Bocairent també estigué d'enhorabona el 1971 pel que respecta al turisme. El nostre poble entrava a formar part de la Ruta Turística de Valencia Sud. La comitiva de la Delegació Provincial d'Informació i Turisme, procedent de Xàtiva, arribava a Bocairent el 24 de juliol per recórrer els racons més significatius del poble, gaudir de la gastronomia local i donar testimoni de la inclusió del poble en la nova ruta turística nacional.

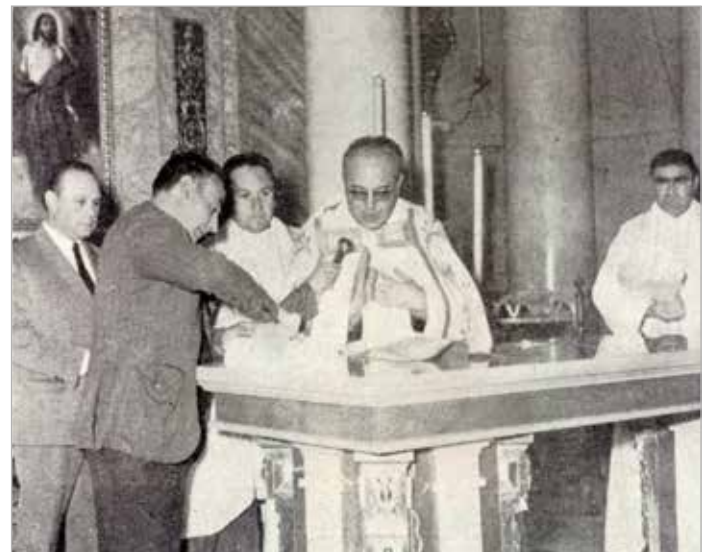
Per acabar amb les efemèrides locals, és necessari parlar d'importants esdeveniments religiosos. 1971 fou l'any que l'arquebisbe don José María García Lahiguera realitzava la visita pastoral, acompanyat en tot moment per la corporació municipal i un gran nombre de càrrecs religiosos.

Coincidint amb el 455 aniversari de la consagració de l'església parroquial, el 16 de novembre s'oficiava una missa per portar a terme la consagració de l'Altar Major de la parròquia de la Nostra Senyora de l'Assumpció. El canonge de la Catedral de València, don Antonio Vilaplana Molina, el rector, don José Castillo i el batlle, Vicente Colomer, firmaven l'acta que donava testimoni de l'esdeveniment. Aprofitant la celebració, també es van consagrar el mateix any els altars de l'església del Monestir i de la capella de l'Hospital Residència del Sagrat Cor de Jesús.

Memorable fou també l'Homenatge a Sor Piedad de la Cruz Ortiz. Vestigi d'aquest acte és la placa que es conserva a la casa natal de la fundadora de la congregació de les Germanes Salesianes del Sagrat Cor de Jesús.

1971 també fou un any significatiu per a les peregrinacions compostel·lanes. Vora 100 veïns i veïnes de Bocairent acudiren a Santiago per celebrar l'any Jacobeu, acompanyats pel rector José Castillo, qui va llegir la invocació a l'apòstol i li va presentar com a ofrena unes mantes fabricades al nostre poble.

El mateix any, el veí de Bocairent Blas Silvestre Navarro celebrava la seua primera missa al temple parroquial.

Com vegem, 1971 fou un any de plena activitat a Bocairent. Queda patent la importància de revisar el nostre passat, ja que sols així podem conèixer molt millor el nostre present. No deixem mai d'escriure el nostre present perquè sols així li donarem vida a la Història; sols així construirem un futur millor.

Per concloure aquest article, m'agradaria felicitar a totes i tots els que celebren 50 i 75 anys de festers en unes festes marcades, sens dubte, per un sentiment estrany. De segur que dins de 50 anys recordem amb enyorança aquestes peculiars festes mitjançant articles com aquest.

Joan Castelló Cantó

1921... ARA FA 100 ANYS

Alcaldía Constitucional DE BOCAIRENTE

El Ilmo. Ayuntamiento Constitucional de la villa de Bocairent y Junta de Fiesta; y en su nombre y representación el Alcalde Presidente, con el fin de que las tradicionales fiestas de MOROS Y CRISTIANOS que esta población dedica anualmente a su Patrono SAN BLAS, revistan la mayor importancia y lucimiento, pudiendo ofrecer con tal motivo, a quienes nos honren visitando esta Villa, festejos dignos de la misma, ha tenido a bien organizar los que se detallan en el siguiente programa, y se permite encarecer a todos los vecinos, que iluminen sus respectivas fachadas por la noche y las adornen con colgaduras durante el día, prestando así su eficaz cooperación a la mayor brillantez de los festejos.

PROGRAMA DE LAS FIESTAS

DIA 1

Al amanecer, vuelo general de campanas que se repetirá al mediodía y al anochecer.

Al toque de oraciones se verificará la

RETRETA

por los tambores de las comparsas, recorriendo las calles de costumbre.

DIA 2

A las diez de la mañana volteo general de campanas, y reunidas todas las músicas en la plaza de la Constitución, a los acordes de la Marcha Real, se izará la bandera del Ayuntamiento en la Casa Capitular y principiará la

BRILLANTE DIANA

por las referidas bandas, recorriendo las calles de costumbre.

A las dos y treinta minutos de la tarde, se celebrará la solemne

ENTRADA

de todas las comparsas por orden de antigüedad

desde el paseo de la Canaleta hasta la plaza de la Constitución.

Terminado este acto, pasarán revista a sus respectivas comparsas los Capitanes de los bandos Cristiano y Moro, desfilando a continuación hacia el domicilio de sus respectivos Jefes, volviendo a reunirse después en la plaza de la Constitución para dirigirse con la Corporación Municipal a la Parroquia, con objeto de asistir a las solemnes

VÍSPERAS

en honor de nuestro Santo Patrono.

A continuación volverán las comparsas a dicha plaza, donde se verificarán varios bailes por la Comparsa de Moros Viejos, y una vez terminados, desfilarán éstas, dirigiéndose a la casa de sus respectivos Capitanes.

A las ocho de la noche se reunirán en la plaza de la Constitución todas las filadas, principiando el fantástico acto de la

GRAN RETRETA

que recorrerá las calles de costumbre.

Al finalizar dicho acto, se elevará un artístico globo y desfile por las Comparsas, finalizando el mismo con el disparo de una

GRAN TRACA

DIA 3

A las seis de la mañana

GRAN DIANA

A las nueve y media, se dirigirán todas las comparsas con el M. I. Ayuntamiento a la Parroquia, donde se celebrará la

MISA SOLEMNE

cantada a toda orquesta; pronunciando el panegírico del Santo D. Juan Belda Pastor, Beneficiado de San Martín de Valencia e hijo de esta Villa.

Concluida la Misa, volverán las comparsas a la citada plaza de la Constitución, y después de saludar al Ayuntamiento partirán a sus domicilios.

A las cinco de la tarde saldrá la

PROCESIÓN GENERAL

recorriendo las calles de costumbre.

Al llegar la Imagen a la Parroquia y ser colocada en el altar mayor, será cantado el himno del Santo por un coro de festeros.

A las nueve de la noche, reunidas las músicas en la plaza de la Constitución, tocarán algunas piezas, hasta las diez, en que se quemará un

MAGNÍFICO CASTILLO DE FUEGOS ARTIFICIALES

DIA 4

En la madrugada de este día, tendrá lugar el **ENCUENTRO DE CONTRABANDISTAS Y GRANADEROS**

De siete a nueve de la mañana, oirán Misa las comparsas.

A las nueve, empezará en el llano de santa Agueda, el

Simulacro entre Moros y Cristianos

siguiendo por las calles de costumbre hasta la plaza de la Constitución, finalizando con la

HISTORICA EMBAJADA

A las tres de la tarde, principiará el **SIMULACRO** en sentido inverso al de por la mañana, terminando igualmente con la

EMBAJADA

y después de prender fuego a la caricatura de Mahoma, desfilarán seguidamente las comparsas

A las ocho y media de la noche, se reunirán todas las músicas en la plaza de la Constitución y por orden de antigüedad; tocarán piezas escogidas hasta las nueve y media que se dará principio a los

FUEGOS ARTIFICIALES

DIA 5

A las seis de la mañana, DIANA como en el día tres.

A las nueve horas, se reunirán todas las comparsas en la plaza de la Constitución, de donde partirán a la Ermita del Santísimo Cristo para celebrar la tradicional

MISA

en acción de gracias. Al regreso se dirigirán a la Parroquia a adorar la Reliquia del Santo, y seguidamente a casa de sus Capitanes.

A las tres horas de la tarde, se dirigirán a la Iglesia del Convento de Religiosas, donde se proclamarán los Jefes de las respectivas comparsas para el año siguiente, por el Sr. Vicario como Capellán del Convento y el Sr. Alcalde como Presidente de la Junta de fiestas, continuando después el paseo de costumbre los nuevos Capitanes con sus comparsas.

A las ocho de la noche se reunirán las músicas en la plaza de la Constitución y por orden de antigüedad, tocarán algunas piezas y después se dará principio a los

FUEGOS ARTIFICIALES

COMPARSAS

QUE TOMARÁN PARTE EN LAS FIESTAS

O

CRISTIANOS

CAPITANES

Españoles.—D. Juan Bta. Urefia Cabanes.
 Granaderos.—D. Juan Bta. Calatayud.
 Contrabandistas.—D. Gabriel Alcaraz Alcaraz.
 Zuavos.—D. Andrés Roselló Bertomeu.
 Estudiantes.—D. Francisco Beneyto Molina.

MOROS

CAPITANES

Moros Viejos.—D. Fausto Calatayud Beneyto.
 Marroquies.—D. Juan Bta. Molina Gisbert.
 Moros Marinos.—D. José Vte. Ferre Beneyto.
 Mosqueteros.—D. Esteban Castelló Belda.

Bocairente 16 de Enero de 1921.

El Alcalde, *Vicente Gisbert* El Secretario, *Agustín Calabuig*

Mostrem ací una part de les 36 pàgines que composaven el programa de 1921, el document complet es pot consultar a l'arxiu de l'Associació de Festes Moros i Cristians de Sant Blai, Bocairent.

Antonio Montagud

TALLER DE GASTRERÍA

SANTO TOMÁS, 45

José M. Orquín

CARNICERÍA

O. Miró 39 dupdo.

CASA DE VIAJEROS

DE

LUGAS BERNAT

PLAZA DE LA CONSTITUCIÓN NÚM. 16

José M. Sirera

Comercio de Paquetería y varios géneros

O. MIRÓ, 40

JOSÉ BERNAT

Comercio de Paquetería y Comestibles

PLAZA SAN VICENTE, 5

COMERCIO DE HARINAS

DE

JUAN B.ª LUNA

PLAZA JUAN DE JOANES, 25

Ricardo Jornet

COMERCIO DE CEREALES Y LANAS

Abonos completos para cada cultivo. - Sulfato amónico. - Sulfato potasa. - Nitrato de sosa de Chile. - Superfosfatos y demás materias para abonos

PLAZA CONSTITUCIÓN, 28 Y O. MIRÓ, 7

CARNICERÍA

DE

Ladislao Cabanes

OBISPO MIRÓ, 17

FABRICA DE ALPARGAZAS

DE

Miguel Cantó

OBISPO MIRÓ, 25

La Unión Alcoyana

Compañía Anónima de Seguros

REPRESENTANTE EN

BOCAIRENTE

Juan Puerto Cabanes

Esteban Castelló

FÁBRICA DE TEJIDOS

BOCAIRENTE

Fábrica de Hilados

DE

Demetrio y José Casa

BOCAIRENTE

CARNICERÍA

DE

Fernando Jornet

TRAS LA VILLA, 5

BOCAIRENTE

Francisco Pascual Colomer

Agencia de transportes y
Ordinario semanal a Valencia
en carro

PLAZA DEL MERCADO

CARNICERÍA

DE

José Bellver

O. MIRÓ, 18

Juan Bta. Pascual

FÁBRICA DE ALPARGATAS

O. MIRÓ, 28

Fábrica de Chocolates

DE

Joaquín Molina

PERALES, 14

VICENTE CALVO

PAQUETERÍA - PERFUMERÍA - COMESTIBLES

CASA CANALS

Santo Tomás, 37 y 38

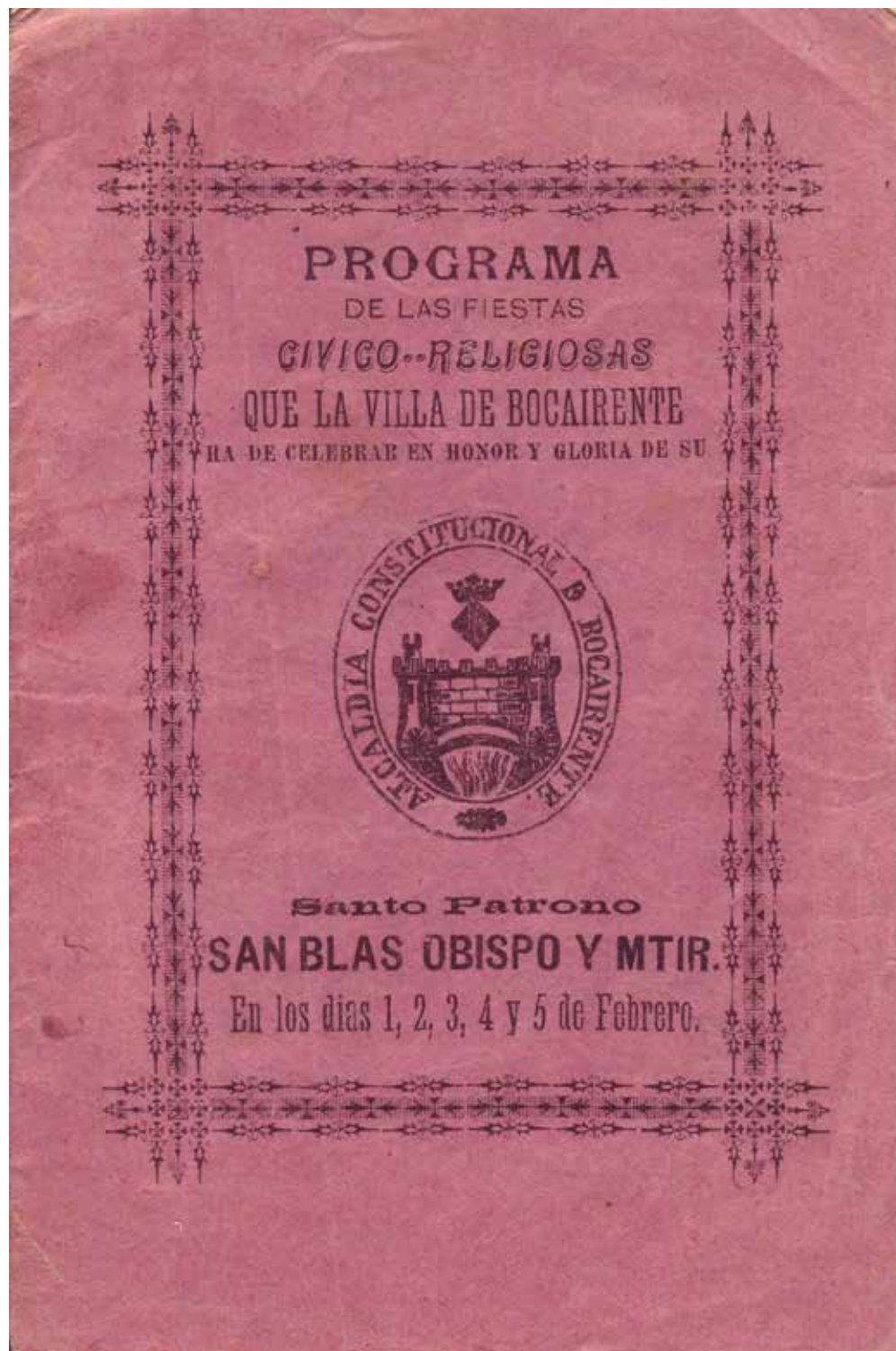
CARNICERÍA

DE

VICENTE CABANES

OBISPO MAQUES, 33

1896... ARA FA 125 ANYS

El M. I. Ayuntamiento de esta Villa, ha organizado las fiestas del presente año, en la forma siguiente:

MES DE FEBRERO

DIA 1.º

Al amanecer, vuelo general de campanas, que se repetirá al mediodía y al anochecer, anunciando á la población que se ha dado principio á las fiestas.

Al toque de oraciones, reunidos los tambores de las Comparsas en la Plaza de la Constitución, verificarán la **Retreta**, recorriendo las calles de costumbre, y terminando en la misma plaza.

DIA 2.

A las seis de la mañana, vuelo de campanas como el día anterior.

A las siete **Diana** por las bandas de música, recorriendo las mismas calles que la Retreta.

A las dos de la tarde se reunirán todas las Comparsas en las afueras de la población y punto denominado Paseo de la Canaleta, á saber: La (del Capitán de la Antigua Española que lo es, D. Pedro Ferre Navarro;

Granaderos D. Juan Bautista Vañó Domínguez, Contrabandistas D. Mariano Molina, Zuavos D. Olegario Domenech Pascual, Estudiantes D. Facundo Domenech Verdú, Moros antiguos D. Francisco Ferre Sanchis, Marruecos D. Daniel Silvestre Sirera, Moros Marinos D. Miguel Moneris Beneito y Mosqueteros D. Martín Beneito Martínez.

Reunidos en dicho punto por el órden que ván designados, se abrirá el desfile de dichas Comparsas y se verificará la solemne Entrada que será dirigida por el Sargento Mayor, llegando á la Plaza de la Constitución, en la cual tomarán la derecha todas las Comparsas de Cristianos y la izquierda las de los Moros. Al toque de corneta, á las órdenes del Sargento Mayor y al armonioso compás de una escogida pieza por la banda de música pasarán revista general los dos Capitanes á sus respectivas Comparsas. Concluida ésta, todas las Compañías harán el desfile por órden á casa de sus respectivos Jefes, donde dejarán las armas y volverán á reunirse en la Plaza de la Constitución, en la cual se encontrará la Corporación municipal. Las Comparsas después de saludarla irán desfilando con órden, dirigiéndose á la Parroquia para asistir á las solemnes Visperas con or-

questa. Terminado este religioso acto volverán las Comparsas á la Plaza de la Constitución y Casa Consistorial en donde tendrán lugar magníficos y divertidos bailes. Terminados estos, todas las Comparsas darán su paseo de costumbre y se dirigirán á casa de sus Jefes.

A las siete de la noche, reunidas las bandas y orquesta de la Comparsa de Estudiantes en la Plaza de la Constitución y colocadas convenientemente, tocarán por orden de entrada, piezas escogidas hasta las nueve en punto que se dará principio á los fuegos artificiales. Concluidos estos, seguirán los bailes y serenatas por las plazas y calles.

DIA 3.

A las seis de la mañana, gran diana por todas las bandas de música, dando principio la de la Antigua Española y por su órden las demás.

A las nueve se reunirán todas las Comparsas en la casa de sus Jefes y partirán hasta llegar á la Casa Capitular que incorporándose con el Ilustre Ayuntamiento marcharán á la Parroquia como la tarde anterior.

El espacioso Templo estara profusamente

iluminado, los Capitanes de las Comparsas y el Sargento Mayor tomarán asiento en el punto designado de preferencia y los festejos en los preparados de antemano.

Acto continuo principiará la Misa, tocándose á toda orquesta la tan justamente elogiada de **Gounod** siendo el Director **D. Leopoldo Bonastre**, de Onteniente.

El encargado del panegírico del Santo, será **D. Juan Aguilar** Cura de la Parroquia de Santa Catalina de Valencia.

Yá concluida la Misa volverán las Comparsas á la citada Plaza acompañando al Ayuntamiento y despues de saludarle partirán á sus domicilios.

A las tres, el Estandarte del Santo, es conducido en Procesion desde la casa de donde existe á la Parroquia, acompañándole las Comparsas de Zuavos, Granaderos y Antigua Española con sus músicas.

A las cinco saldrá la Procesión general, dando la vuelta por las calles de costumbre, y al llegar el Santo á la Plaza, se quemará un bonito castillo de fuegos artificiales, apareciendo su imagen en el mismo, terminando con una traca.

Al entrar el Santo en la Iglesia se verifi-

cará una magnífica iluminación.

A las ocho se reunirán todas las músicas con sus Comparsas en la Plaza de la Constitución, las que tocarán algunas piezas; á las nueve en punto se quemará un magnífico castillo de fuegos artificiales, y terminado éste se repetiran los bailes y serenatas como la noche anterior.

DIA 4.

En la madrugada de este dia, tendrá lugar en el punto de costumbre el encuentro de Contrabandistas y Granaderos, apoderándose estos últimos del Botín.

A las siete todas las Comparsas por separado se dirigirán á la Parroquia ó al Convento de Monjas, donde oiran una Misa, amenizando este acto las escogidas piezas que tocarán las músicas.

A las nueve sereuniran en el llano, Santa Agueda los Moros y Cristianos, tomando aquellos las posiciones mas elevadas y á la señal del corneta de órdenes y disparo del cañon al mando del Capitan de la Comparsa de la Antigua Española, principiará el Simulacro que seguirá por las calles de costumbre hasta la Plaza de la Constitución y se procederá á la histórica Enbajada.

A las tres, principiará el Simulacro en el sentido inverso al de por la mañana, procediéndose á la Embajada; se apoderan los Cristianos del castillo prendiendo fuego al falso Profeta y colocando en sus muros el Estandarte del Patrón, que quedará ondeando magestuosamente sobre ellos. Seguirán los bailes y serenata por la noche como los dias anteriores y soltando globos aéreos.

DIA 5.

A las seis Diana como el dia 3.

A las nueve se reunirán las Comparsas en la Plaza de la Constitución, de donde partirán á la Ermita del Santísimo Cristo, haciendo fuego y disparos de cañon, hasta llegar á dicha Ermita, donde se celebrará la Misa en acción de gracias, regresando á la población dirigiéndose á la Parroquia á adorar la Reliquia del Santo y seguidamente á casa de sus Capitanes.

A las tres vuelven á reunirse en la casa de sus Jefes y disparando iran al Convento de Monjas, en donde se cambian las bandas, practicando este acto el Vicario, continuando luego-despues el paseo de costumbre por la población, los nuevos Capitanes, con sus Comparsas. Finalmente por la

noche seguiran los bailes serenatas y fuegos artificiales terminando las fiestas.

Bocairente 7 Enero de 1896.

El Presidente del Ayuntamiento

El Secretario

Martín Belda

Honorio Belda

NOTA:—Se encarga la asistencia á la procesion y á que contribuya el vecindario para mas gloria al Santo, en adornar, é iluminar las fachadas de sus casas.

OTRA:—Todas las comparsas llevarán sus bandas de música, excepto la de Contrabandistas.

OTRA:—Los fuegos artificiales estarán á cargo del acreditado pirotécnico D. Bautista Mompó, de la Ollería.

Imprenta de F. Vila, -Onteniente.

RECORD I HOMENATGE

VICENT GARCÍA MOLINA

Vicent García, més conegut com el "Xato", va nèixer a Bocairent el dia 4 d'abril de 1950. Als 14 anys entrà a formar part de la Filà d'Espanyoletos. Va ser capità l'any 1982.

En l'any 1995 va ser portador de la Relíquia de Sant Blai i el dia de l'Entrada va eixir durant molts anys de "cabo batidor". També va representar al llarg de més de trenta anys el paper d'estafeta a l'ambaixada. L'any 2014 va celebrar el 50 anys de fester. Malauradament ens va deixar el passat 17 de setembre de 2020.

Descansa en pau.

JUAN BAUTISTA FERRE VAÑÓ

El 27 de març de 2020, entre el silenci dels carrers i la solitud del confinament col·lectiu, ens va deixar el soci número 1 dels contrabandistes, el més antic en l'ordre de la filà, Juan Bautista Ferre Vañó, als 91 anys d'edat. Besnét de Vicent Ferre, un dels fundadors de la comparsa; nét del "tio Batiste Picolí", contrabandista recordat com a "home de la festa" en el programa de festes de 1970, i fill de "Pepe Vicent Picolí", capità de 1941 i fester representatiu de l'esperit alegre i festerot de la filà.

Ja de xiquet, Juan Bautista va ser l'alferes de l'any 1936, però sense poder ser capità, càrrec que va exercir, finalment, durant 1959. De jove va compaginar, també, el fet d'eixir a festes amb l'activitat com a músic al si de la Unió Musical de Bocairent, on tocava la trompeta i el trombó. Va formar part com a vocal de la primera junta directiva oficial de la filà, la constituïda l'any 1966 sota la presidència d'Enrique Reig Abad i la vicepresidència de son pare, José Vicente Ferre Beneyto, així com, també, de les juntes encapçalades per Vicente Molina Belda des de 1969 a 1975. L'any 1988 va ser portador de la relíquia de Sant Blai. Homenatjat pel compliment de 50 anys com a fester en actiu, tornà a ser guardonat el 2010 per haver arribat als 75 anys com a tal.

Col·laborà puntualment en el programa de festes amb articles sobre els contrabandistes, el tèxtil i efemèrides locals, on publicà, entre d'altres, el reglament de 1925 de l'hospital asil beneficència o la documentació sobre la portada d'aigües potables a Bocairent de la mateixa època. També cooperava en la revista de les danses o festes a Sant Agustí amb l'aportació d'impresos valuosos com, per exemple, el reglament de 1915 del sindicat bocairentí "La Victoria".

Contrabandista participatiu i formal, de gropa i esquadra, defensor convençut de les tradicions de la festa i de la filà, devot fervorós de Sant Blai i del Crist del Calvari..., deixa una petjada inesborrable que continuen fills i filles, néts, nétes i besnétes.

Descanse en pau.

JOSÉ MOLINA VAÑÓ

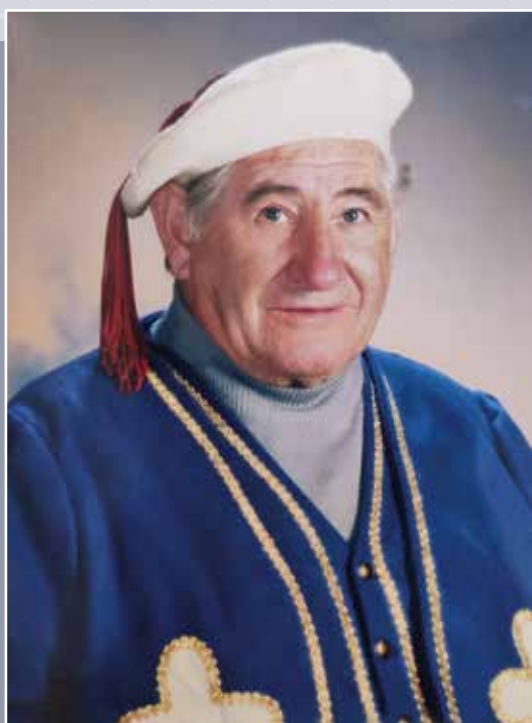
José Molina Vañó, "Pepe el del plàstic", nació en 1930 y falleció en 2020 con 89 años de edad. Pepe ha sido contrabandista toda su vida y ha disfrutado de las fiestas con su grupo de compañeros y con sus hijas, a las que apuntó como contrabandistas nada más nacer y a las que brindó la posibilidad de vivir las fiestas intensamente siendo ambas Capitanas (Inmaculada en 1976 y María José en 1982) y portadoras de la Reliquia en el año 1997, siendo este el último año en el que se vistió de contrabandista para salir en la Publicació y abriendo la Entrada.

Durante muchos años fue representante de la Comparsa y ocupó diferentes cargos en la junta de la filà, y aunque últimamente no podía participar, su implicación queda patente en actos como la colocación de la primera piedra del nuevo maset al coincidir con la capitanía de una de sus hijas.

Durante su larga vida siempre se ha sentido orgulloso de ser CONTRABANDISTA y tener una familia de CONTRABANDISTAS, lo que le hace merecedor de los versos que el poeta dedicó a nuestra filà:

¡Contrabandista gitano!
Valiente en sus correrías.
Hombre de brava estirpe.
Nobleza en su regia mano.
¡Contrabandista gitano!

Dejas nuestras filas pero no nuestro recuerdo.

CELEDONIO BELDA ORTIZ

El 18 de maig de 1932 naixia Cele a Moixent. Després de recórrer quasi tots els masos de la contornada, la seua família de 12 membres s'enamorà de Bocairent i Cele, que ja portava la festa dins, no dubtà a formar part de la família dels suavos des de l'any 1953.

A més a més, no sols gaudia de viure i sentir la festa de Sant Blai any rere any, també, impulsat per la seua generositat inherent i el seu amor pels cardaors, Cele a llom del cavall, va organitzar i dirigir les festes com a Sergent Major, des de finals de la dècada dels setanta fins l'any 1982.

Com era d'esperar, tota eixa passió l'ha transmesa a la família. L'any 2003 va vindre amb doble sorpresa i, és que Cele feia 50 anys de fester mentre naixia el seu quart net, Pablo. A més, entre els pastissos i els putxeros del dia de Sant Blai de la seua dona Teresa, tant els seus dos fills, els seus gendres com els quatre néts han assaborit les festes des de ben menuts. Per no parlar de Vega, la besneta, a qui ell posava la boina roja de suava des que tenia 3 mesets, per tal que el fred de febrer no li gelara les orelletes. Sempre cuidant-nos.

Parlar de Cele és parlar de pau, bondat, i de serenitat i festa a la vega-da. Un gran home, un exemple. El 'iaio Cele' fins i tot per als veïns.

Deixes un gran buit al nostre dia a dia, però també deixes un enorme llegat al poble i a les festes de Bocairent. Mai t'oblidarem! Vítol al patró Sant Blai!

VICENT GARRIGÓS DOMÉNECH

El passat 14 d'octubre ens deixava Vicent Garrigós Doménech. Va entrar a formar part de la Filà Terç de Suavos l'any 1974.

En 2013, la seua filla Laura va ser la capitana de la filà, una capitania que va viure molt estretament i amb molta il·lusió, que a més va compartir amb tota la seua família i de la qual va disfrutar moltíssim.

L'any 2016 va ser portador de la relíquia de Sant Blai. Vicent sempre va saber transmetre als seus fills i a la seua família la il·lusió per la festa i pel seu poble.

Disfrutava dels dies previs a les festes, ja que formava part de l'Assaget i de la Pastora, dos grups formats per una majoria de suavos, amb qui compartia moments previs i de preparació de la festa. Des de sempre va ser un membre molt actiu en els suavos, i més d'una vegada va fer les paelles i algun que altre sopar del dia del barri, el 27 d'agost, especialment en els últims anys.

Deixa un buit, però, sobretot una empremta en la nostra filà. Sempre el recordarem. Descanse en pau.

JOSÉ BELDA MARTÍNEZ

Conegut com "Pepe el Gallo". Va néixer el 5 de desembre de 1930, des de molt petit va vestir el trage de moro vell, ja que el seu pare i tota la seua família pertanyien a aquesta filà. Va ser el 1948 quan es va donar d'alta en ella. Durant la seua vida festera ha estat dedicat totalment al manteniment de la festa, sent una persona responsable i seriosa, encara que el seu caràcter va ser alegre i desenfadat, i va ocupar diversos càrrecs.

Ha format part de la Junta de Festes durant 22 anys: va ser representant de 1956 a 1974, sent en aquests anys un dels artífexs en la innovació de la Publicació tal com la coneixem en l'actualitat. Vocal en 1979. Regidor de Festes els anys 1980 i 1981. Va presidir la filà durant 8 anys, primer de 1975 a 1978 i en un segon mandat de 1988 a 1991. Al llarg d'aquests darrers anys es van realitzar totes les gestions per a la compra dels terrenys i posterior construcció de l'actual maset. En aquests menesters ja tenia experiència, ja que quan es va realitzar l'anterior obra també va formar part de la Junta de Construcció.

El 1954 la Junta de la Filà, al quedar-se sense Ambaixador, li va demanar a Pepe si podia fer ell d'Ambaixador, ja que formava part del quadre d'actors de la companyia de teatre local Sant Ginés, petició a la qual va accedir de bon grat, però amb una condició, que li permeteren eixir de cap d'esquadra el dia de l'Entrada, ja que ho havia sol·licitat amb anterioritat i se li havia desestimat al·legant la seua poca estatura. La junta no van tenir més remei que acceptar. Així va ser com va començar a caminar en aquestes dues facetes festeres, demostrant que el bon fer fester no es medeix per la talla. Sense cap dubte Pepe va marcar una època i va ser referència per a posteriors ambaixadors i caps d'esquadra. Durant 17 anys va interpretar les Ambaixades així com el "Despojo del Moro" i la majoria d'anys que va eixir a les festes ho va fer com a cap d'esquadra.

També va formar part durant molts anys de la Companyia de Teatre de l'Associació de Festes que s'encarregava de representar els Sainets Festers el dia de l'Homenatge a Capitans i Festers.

El 1986 va ser un dels principals artífexs en la recuperació del "Ball del Moro", amb la valuosa col·laboració de la seua mare Consuelo que encara recordava alguns passos de quan el seu marit els havia ballat de jove.

El 1991 va tenir l'honor de ser portador de la Relíquia de Sant Blai, i el 1998 va rebre l'homenatge als seus 50 anys en actiu.

El dia 5 de novembre de 2019 moria Pepe, just la vespra d'una data tan memorable per al món fester com és la proclamació de Sant Blai com a Patró de Bocairent.

Descanse en pau Pepe, sempre estarà en el nostre record com a exemple per a molts de nosaltres del seu bon fer FESTER.

MANUEL BLÁZQUEZ MAHILLO

Va nèixer el 1945 i huit anys després, el 1953, son pare, com a moro vell, el va a apuntar a la filà. De sempre, Manolo va estar totalment implicat en la festa: va acomplir una de les majors il·lusions d'un fester: ser capità el 1971, ara fa 50 anys. Va ser president i també secretari de la Junta de la filà. El 2000 va tindre l'honor de ser portador de la Relíquia de Sant Blai i el 2003 va fer els 50 anys de fester.

Malauradament, el passat 1 d'octubre, "Mahillo", com tots el coneixíem, ens deixava. Ens deixa un gran moro vell, coneixedor de tot el que passa i envolta a la festa, sempre pendent del que passava al maset, als actes, a la seua filà, però també, i més important, una gran persona. Manolo era dels festers que sempre estan i, per això mateix, el buit serà més gran. D.E.P.

JUAN JOSÉ BENEYTO CANTÓ

Juan José Beneyto Cantó, "el tio Juanjo" o com també carinyosament l'anomenaven els cuiners de la filà: "l'auello", ha estat sense cap dubte un fester compromès amb la seua filà, de la qual va començar a formar part als 13 anys, concretament l'any 1947.

El "tio Juanjo" va nèixer el 27 de febrer de 1934 i va ser el seu oncle Enrique Gisbert, "el tio Oliva", qui el va apuntar a marroc.

Al llarg de la seua vasta trajectòria com a marroc, ha desenvolupat nombrosos càrrecs importants a la filà: sergent de maset (des de 1967 fins 1969), Capità l'any 1989 en compliment d'una promesa al nostre Patró Sant Blai, portador de la Relíquia de Sant Blai en 1992 i també sergent de ratlla durant uns quants anys. Conegut també per la seua vesant de cuiner de la filà, havent ocupat molts anys l'honorífic títol de "Cuiner Major", en reconeixement a la seua tasca desinteressada juntament amb un nodrit grup de marrocs, en l'elaboració de les tradicionals paelles o "calderos" de la filà.

L'any 1997 va complir i celebrar els seus 50 anys de fester en actiu i per tant com a marroc.

El passat 4 d'agost de 2020, ens arribava la trista notícia de la mort del "tio Juanjo". Un dels marrocs més veterans ens abandonava, deixant així un buit irremplaçable. De segur que junt a Sant Blai seguirà vetlant per la seua estimada filà i pel grup de cuiners dels marrocs. A la filà restarà per sempre tot el seu llegat, la seua manera de viure i entendre la festa i la tradició familiar que perdura en fills i nés. Descanse en pau!

JOSÉ LUÍS PASCUAL COLOMER

Un marroc de solera i de cor com José Luís Pascual Colomer, que va lluitar fins l'últim alé, no podia anar-se'n d'aquest món un dia qualsevol. El 29 de gener, un dia marcat en el seu calendari com un dels dies més importants de l'any – el Ciri dels Marrocs – ens deia adéu el que havia estat fester, membre de diverses juntes, Capità, portador de la Relíquia, pare de Capità, pare de President, pare de marrocs i marroques i iaio de marroques, només dos mesos després que faltara la seua esposa Mª Josefa Soler, que tot i no haver estat festera, era sense cap dubte "l'ànima festera" de la família.

Component de l'esquadra "El Burrito Negro", era un gran entusiasta de la festa, fins i tot en moments en què la salut no li va permetre gaudir-la com cal. Va estar un dels marrocs homenatjats en el 150 aniversari de la filà i va poder gaudir també del dinar de l'Entrada històrica d'aquesta celebració.

Durant els més de 60 anys de fester i marroc, va estar un fester molt participatiu en els actes de la filà, de manera especial a les dianes. Va ser en moltes ocasions cap d'esquadra i juntament amb els seus amics de la filà, un gran amant de la música festera i dels "trages de Negre" el dia de l'Entrada.

Es va apuntar a la filà l'any 1958, juntament amb el seu amic Toni Cerdà, animats pel marroc Eduardo Gisbert "Oliva", amb qui treballava. Va formar part de la comissió del nou maset al carrer Azorín –construït l'any 1968– i durant alguns anys, va ser també dels marrocs que allotjaren músics de la banda de la filà a casa.

Durant aquests anys va saber transmetre als seus fills i netes la seua estima per la filà i el que suposava per a ell ser marroc i la devoció pel nostre Patró Sant Blai.

El seu adéu deixa un buit a la filà i a la seua esquadra "El Burrito Negro". De segur, que prop de Sant Blai, i juntament amb la seua dona i amb els seus amics Juan A. Cantó i Vicent Casanova, seguirà vetlant per la seua filà i per la seua esquadra i cada 29 de gener, amb el ciri en alt cridarà ben fort: Vítol al Patró Sant Blai!.

MARIO SISTERNES DÍAZ

Mario es va apuntar marroc l'any 1973, quan tenia 14 anys, i com la majoria de nosaltres va viure des de ben menut l'essència de la festa i la virtut de ser marroc.

Per motius de salut va estar des d'uns anys enrere sense poder gaudir de la festa en la filà com ho havia fet sempre, però a les dos filles molt bé que els ho va transmetre. De fet, Marina, la xicoteta, si no passa res més, al 2024 serà la capitana de la Filà dels Marrocs.

Malgrat la seua salut, Mario va fer un sobreesforç amb molta satisfacció quan el seu amic i company Ximo Molina, Panxa, va celebrar, el 2015, els 50 anys de marroc, eixint a acompanyar-lo a l'Entrada amb tota la quadrilla. A pesar de no haver estat tant present els últims anys, la quadrilla sempre passava per sa casa el dia de l'Entrada, portant la festa dins amb molta alegria. Sempre que podia, Mario anava al maset a gaudir la festa i poques vegades ha fallat al dinar tradicional de quadrilla el dia de Moros i Cristians al Pontarró.

Totes aquelles històries ja formen part del nostre record, vivències compartides i rialles de debò, perquè en realitat, 47 anys de marroc no en són pocs.

El 15 de febrer de 2020, acabades les festes, Mario ens va deixar amb només 60 anys per emprendre un nou camí, d'on estem segures ens mira amb un gran somriure.

Els pròxims anys estarà molt present en tots nosaltres, doncs venen dates importants, així que brindarem amb molta estima i nostàlgia per aquells que ja no estan, però que, en canvi, sempre ens acompanyaran. T'estimem, Mario.

RUFINO RODRÍGUEZ GARCÍA ABADILLO

Encara que Rufino va nèixer en 1946 a San Carlos del Valle, província de Ciudad Real, se sentia bocairentí com el que més. Sempre ha estat molt involucrat en qualsevol activitat social, política i cultural del poble. De fet era un gran defensor de la nostra llengua i parlava valencià millor que molts nascuts al poble.

Malgrat no ser marí des de xicotet, ja que es va apuntar en 1981, va viure la festa de ple i des de diferents aspectes. Va tindre la sort de pertànyer a una quadrilla molt marxosa: contractant xarangues que els acompanyaven tota la vesprada de Moros i Cristians, repartint 'alhajes' en la retreta i gaudint com a xiquets del seu famós 'xiringuito', un local que van preparar entre tota la quadrilla al barri medieval. Si alguna cosa destaquem d'ell és que Rufino era molt faener i amic dels seus amics.

Durant més d'una dècada va ser sergent del maset junt amb la seua dona Maribel. En aquells moments el sergent també s'encarregava de les picaetes de festes pel que van haver d'involucrar a part de la família i amics perquè els ajudaren i el maset es va convertir en la seua segona casa.

Quan va acabar de ser sergent, va seguir molts anys treballant per la seua volguda filà, ja que va pertànyer tant a la junta de la filà com a la Junta de Festes.

El 23 de febrer de 2020, just després de gaudir de les seues últimes festes, ens va deixar Rufino. Ens queda el consol de saber que podrà complir una gran il·lusió que ell tenia: passar-li l'acció de marí al seu net/neta que ve de camí. Que la terra et siga lleu.

TERESA SILVESTRE I SIRERA

"Quan un ésser volgut es converteix en record, la memòria es converteix en un tresor" J.R.R. Tolkien

Teresa Silvestre i Sirera va nèixer l'11 de desembre de 1930 al seu estimat poble de Bocairent. De família panadera, va treballar gran part de la seua vida com a cuinera del col·legi. Va formar part activa en les festivitats i activitats del nostre poble. Però de forma més destacada i inculcant aquests valors festers als seus descendents: balladora de les danses en les Festes d'Estiu a Sant Agustí i mora marina.

Teresa va pertànyer a la Filà de Moros Marins des de l'any 1987, component n° 91. Ha estat capitana en més d'una ocasió: l'any 1953 i l'any 1996. El primer, sent la representant de son pare, Mariano Silvestre i Belda "el Panader".

Durant uns anys, va ser la sergent del maset de la Filà de Mosqueters on, a més, s'encarregava de fer la paella i ajudava també a fer la tradicional pericana de la filà. Demostrant la seua magnífica faceta de cuinera, pertanyia a la quadrilla de mores marines qui s'encarreguen, encara hui dia, de delectar-nos any rere any amb l'olleta la Nit de Caixes.

Diuen que l'essència d'una persona no mor fins que s'extingeixen totes les vides que va tocar i en el seu cas en van ser moltes a la nostra família marinera.

Teresa va abandonar el vaixell el passat 29 d'octubre del 2019. Però des d'allà on estiga estem segurs que seguirà navegant i cridant vïtols al seu estimat Patró Sant Blai.

BLAS FERRE BERBEGAL

Blas Ferre Berbegal va nèixer el 17 de maig de 1951. De sempre va viure la festa de ben prop perquè la casa dels seus pares era un punt d'encontre per als mosqueters.

Però va ser ja de ben fadrí, acabat el servei militar, quan junt amb el seu germà bessó Pedro, un 5 de Febrer de 1973 es va apuntar a la filà. Felipe Francés Asensio (el de la Granja) que era bon amic de son pare, Blas el Manyà, va ser qui va el va avalar.

L'any 1984 el sorteig va determinar que fora capità per al 1986. Casualment 25 anys després que ho fora son pare, Blas Ferre Martín (1961). Eixe mateix any 1984, va apuntar el seu fill a la filà, quan tan sols comptava amb 6 anys.

Va participar activament de l'activitat de la filà, on va pertànyer en diverses etapes a la Junta. Com a vocal de 1978 a 1983 i com a vocal de la Junta de Festes de 1987 a 1989.

Va ser un gran valedor de la disparà amb mosquet. Li agradava carregar-se la polvorera i el sebo per a que els seus fills pogueren experimentar eixa passió que ell sentia com una vivència única. Un privilegi que sols tenim els mosqueters i mosqueteres del qual ens féia estar orgullosos de pertànyer a la mateixa.

El 2011, 25 anys després de ser capità (i 50 de son pare) el destí va fer que el seu fill, Blas Ferre Marco fora capità de la filà dels mosqueters. Va gaudir molt acompanyant-lo a tots els actes. A destacar l'actuació com a cap d'esquadra en la Diana que tant li agradava.

Un any després, el 2012 va sentir-se molt orgullós per ser portador de la Relíquia de Sant Blai.

Deixa un gran llegat fester a la filà on tots i totes són mosqueters. Amb l'arribada dels néts, Blas va continuar inculcant-los la festa preparant farolets per a les Caixes, portant-los al maset per tal de fomentar l'arrelament a la filà.

Un 29 de febrer de 2020 ens deia adéu un gran mosqueter. Tota la família mosquetera s'acomiaa d'ell. Descansa en pau Blas.

MIGUEL RODON-SELMA ISERTE

El dia 30 de setembre vam rebre una telefonada d'Àlex, el fill de Miguel, una comunicació inesperada que no duia cap alegria sinó tot el contrari, ens deixava un amic.

Miguel fou un home amb grans valors morals i intel·lectuals, una persona senzilla que es feia amb tots i gaudia de xarrar amb qui fora. Li agradava llegir i escriure contes relacionats amb curioses impressions i vivències, de fet té registrats més de 60 contes. Ha sigut premiat en diverses ocasions per ells.

Va descobrir Bocairent molt petit, recurrent els carrers del poble amb els seus amics del barri. Amb sa mare, la "señora Consuelo" (aquella bona dona que va faltar amb 104 anys) li agradava fer passejos pels voltants del poble, anar a la serra Mariola, Agres, Alfara, i recórrer totes les fontetes del terme. Passaven junts tots els estius en el poble, Bocairent.

El 5 de febrer de 1966 amb la il·lusió de ser mosqueter, entrava a ser part de la filà avalat pel seu amic Luis Ferre Payá.

Sempre el recordarem pel seu bon humor, com un home tranquil i bon tertulià. Ell sempre deia que les festes són per a gaudir-les.

Encara que la seua faena no li deixava molt de temps lliure, el dia del Ciri sempre feia una escapadeta per estar en el maset amb els seus amics. També li agradava desfilar el dia de l'Entrada, de jove a vegades eixia en carrossa i tots els anys no es perdia la processó de Sant Blai.

L'any 2003 va ser portador de la Relíquia i el 2016 va rebre el reconeixement de l'Associació de Festes pels seus 50 anys de Fester.

Tots els components de la filà i especialment la seua quadrilla festera volem fer aplegar a la família de Miguel el nostre condol.

Descansa en pau, Miguel.

COL·LABORACIONS DE LES FILAES

FILÀ D'ESPANYOLETOS

Any de fundació: 1903

Número de components: 224 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1989 - carrer Baixada Sant Crist, s/n

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

VOCALS

DOCUMENTALISTA

BANDA DE MÚSICA

Mª Purificación Sanchis Sala
 Miguel Vañó García
 Araceli Doménech Vañó
 Mª Carmen Blasco Vañó
 Damián Beneyto Micó
 Xaro Ferre Puerto
 Raquel Sanz Molina
 Hugo Beneyto Belda
 Ana M^a del Pilar Castelló Vicedo
 Antonio Vañó Beneyto
 Sonia Camarasa Olivares
 Lúcia Belda Marset
 Eva Molina Doménech
 José Miguel Pastor Jornet
 Vicent Cerdá Perigüell

Rafa Molina Sempere

Unió Musical Benicadell de Castelló de Rugat

LA INTRODUCCIÓN DE L'AMBAIXADA MORA: UNA REPRESENTACIÓN ESPANYOLETA

Una característica pròpia de les ambaixades de Moros i Cristians de Bocairent és la *Introducció* de l'ambaixada mora o del matí. Mentre que la cristiana o de la vesprada comença directament amb el discurs de l'ambaixador cristià («Ya diviso el baluarte // que abandoné con dolor»), la mora s'inicia amb una escena representada damunt del castell, en la que únicament intervenen els components de la filà d'Espanyoletos.

Acabada l'estafeta matutina, l'acte d'intimidació o repte mut, en què un emissor dels moros demana que se li lliure el castell sense batalla, oferiment que és rebutjat pel cristià, comença la *Introducció* de l'ambaixada. Així ho descriu el manuscrit de les ambaixades de Bocairent de 1865: «Aparece el centinela paseándose por la muralla del castillo, y fijando la vista hacia el fondo del campo, dice: (...)».

És un acte singular, ja que no apareix en els textos d'altres ambaixades semblants a la de Bocairent, com les d'Onil, Ibi, Mutxamel, Aiello de Malferit o Albaida. Probablement es va incorporar a partir de l'any 1865, quan a Bocairent es va redactar una nova versió corregida i augmentada del nostre parlament de Moros i Cristians.

El text original de la *Introducció* en el manuscrit de 1865 és:

INTRODUCCIÓN

Aparece el centinela paseándose por la muralla del castillo, y fijando la vista hacia el fondo del campo, dice:

Centinela. Capitán, un pelotón de gente allá se divisa, [*sale el capitán*] que viene avanzando aprisa...

Capitán. En efecto, moros son. [*mirando al campo*]

Mas creo vienen de paz;
sin embargo, los soldados
deben estar preparados
porque el moro es muy falaz. [*El capitán hace una seña, y suena dentro un clarín*]

Pronto a las armas hermanos,
que los perros del Corán
cerca del castillo están;
¡A luchar como cristianos! [*Óyese dentro ruido de armas, y algunos cristianos van saliendo armados al muro del castillo*]

Un soldado. Capitán, ¿hacemos fuego?

Capitán. Aún no ha llegado la hora.

Soldado. Quiero verter sangre mora...

Capitán. Guarda el valor para luego.

Pronto les haremos ver
a esos torpes inhumanos,
que los soldados cristianos
saben morir o vencer.

¿Estáis prontos a luchar? [*A los soldados*]

Todos. ¡Todos! ¡Sí...!

Capitán. ¡Bien, hijos míos!

Centinela. ¡Ya se acercan los impíos!

Capitán. Toque el clarín a formar.

El text anterior es va mantenir sense modificacions en els manuscrits de les ambaixades dels primers anys del segle XX. Això no obstant, en la segona meitat del segle, la *Introducció* es va eliminar en algunes versions escrites, encara que mai va deixar de representar-se. Així per exemple, no apareix en un llibret mecanografiat, de grandària quartilla, sense data, propietat de Miguel Cantó Castelló, com tampoc en l'edició de les ambaixades del programa de festes de 1981, ni en la publicació per la UNDEF, l'any 2003, d'un volum amb els textos de les ambaixades de Moros i Cristians dels pobles afiliats. La raó de la no inclusió pot estar en la intenció que el text bocairentí fóra fidel al d'Onil de 1848, del que s'afirmava que derivava, el qual no contenia la *Introducció*. En canvi, el llibre de Francisco Vañó Silvestre sobre les festes de Moros i Cristians de Bocairent, imprés l'any 1982, sí que conté la *Introducció* com a part preliminar de les ambaixades.

Pel que fa al text de la *Introducció*, la versió manuscrita de 1865 ha sofert, des de llavors, algunes variacions puntuals:

a) «Los perros del Corán». El nom propi del llibre sagrat dels mahometans estava escrit originàriament amb la lletra «K», però s'ha actualitzat la grafia. A més, per evitar el sentit pejoratiu i despectiu del text, la paraula «perros» va estar substituïda per «soldados», encara que enguany s'ha canviat pel terme «fieles» a fi de mantindre el ritme poètic, les huit síl·labes de cada vers, ja que la *Introducció* està formada per sis estrofes de quatre versos amb rima consonant *abba* (del primer vers amb el quart i del segon amb el tercer).

b) L'antepenúltim vers estava partit en el text original en dues intervencions («¡Todos! ¡sí...! // Bien, hijos míos»). Ja en algunes versions de principis del segle XX es va suprimir la paraula «Todos». Més endavant, com que faltaven versos es va canviar «hijos» per «valientes», alhora que s'allargava la pronunciació del monosíl·lab «Sí» com si tinguera dues síl·labes. Esta modificació ja apareixia en el text de Vañó Silvestre de 1982 i així continua declamant-se a hores d'ara («¡Sí! // Bien, valientes míos»).

c) En algunes ocasions els actors han generat algun altre canvi. Així, per exemple, en el tercer vers, s'ha dit «que viene avanzando a toda prisa», convertint el vers en decasíl·lab, quan, per a mantenir el ritme de l'estrofa, amb versos octosíl·labs, no s'ha de declamar «a toda prisa», sinó tan sols «aprisa». De la mateixa manera, l'últim vers s'ha transformat en una ordre directa als soldats perquè formen («¡Toque el clarín! ¡A formar!»), quan el sentit original és que el capità indica al corneta d'ordres que toque el clarí perquè els soldats procedisquen a formar («¡Toque el clarín a formar!»).

d) Pel que fa als personatges que intervenen, des de l'original de 1865 fins al text de 1982, n'eren tres: el sentinel·la, el capità i un soldat, el qual intervenia a la meitat de l'escena en un diàleg amb el capità i pronunciava dos versos. Actualment, aquest paper del soldat el representa, també, el sentinel·la, encara que pot desdoblar-se de nou en dos actors si algun any es considera pertinent.

Respecte a l'anàlisi del contingut, la *Introducció* té, com ja s'ha escrit, un profund esperit maurofòbic, d'odi al moro, que es reflecteix en frases com «el moro es muy falaz», «los perros del Corán», «esos torpes inhumanos» o «ya se acercan los impíos». És la part de les ambaixades en què menys consideració es té cap als moros, actitud que reflecteix, probablement, la mentalitat de l'autor. Però, a més, eixe refús contra els àrabs es manifesta encara de forma més notòria en les paraules del soldat (o sentinel·la), «Quiero verter sangre mora...», que d'alguna manera contrasten amb un cert paternalisme del capità, «¡Bien, hijos míos!», que es revela com a més comprensiu. Amb tot, és una escena on es referma la voluntat de defensar el castell i de lluitar contra les hosts mores, que és, al cap i a la fi, la raó de ser de les ambaixades.

En conclusió, la *Introducció* de l'ambaixada mora és el diàleg inicial de la representació dels parlaments del dia de Moros i Cristians, que s'efectua a Bocairent almenys des de 1865. Està escenificada pels components de la fil·la d'Espanyoletos des de la seua creació l'any 1903. Amb anterioritat degué estar interpretada per altres formacions, com la companyia de Cristians, la comparsa de l'Antiga Espanyola -anomenada així pel vestit que portaven i que substituïa el trage a la romana de la companyia cristiana-, i la fil·la de Granaders, que va exercir provisionalment la funció en el període comprés entre l'extinció de la comparsa mencionada, com consta en el Reglament de 1900, i l'aparició dels Espanyoletos tres anys després. És, per tant, un tret distintiu de la fil·la més moderna de les festes bocairentines de Moros i Cristians.

La Junta
(amb la col·laboració de Josep Vicent Ferre Domínguez)

FILÀ DE GRANADERS

Any de fundació: anterior a 1860

Número de components: 170 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1985 - carrer Baixada Sant Crist, s/n

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

VOCALS

CRONISTA DE LA FILÀ

BANDA DE MÚSICA

Juan Vañó Vañó
Blai Ferrero Alcaraz
Àngela Molina Botella
Vicente Sampedro Belda
Francisco Sanz Molina
Jordi Molina Peidro
José Ferre Beneyto
Ximo Perigüell Castelló
Lara Sampedro Belda
Blai Molina Peidro
Pascual Martí Morrió
David Molina Calatayud
Cristóbal Nàcher Berenguer

Chelo Ferre Aparicio
Juan J. Cortés Alberó
Rafa Francés Sanz
Teresa Martí Sempere
Pere Gomez Tormo
Ramon Francés Francés

Luis Vañó Asensio

Lloc Nou d'En Fenollet

CRÒNICA DE L'ANY 2020

Iniciem la crònica de la filà amb les activitats que es van dur a terme en la tardor de 2019. El cap de setmana del 12 i 13 d'octubre es va realitzar la fira del comerç, on la filà de Granaders va participar en la desfilada infantil, el matí del diumenge 13. En aquesta ocasió, la participació va ser a càrrec dels germans Dario i Daniela Esparza. Amb valentia van desfil·lar amb el trage de la filà, fent front a les altes temperatures d'aquell calorós dia de tardor.

Dissabte 9 de novembre va tindre lloc l'assemblea ordinària de festa avant.

Diumenge 22 de desembre va tindre lloc l'assemblea de Nadal. Cal fer menció que aquest any el número de loteria de la filà per al sorteig de Nadal va ser agraciat amb 120€ el dècim. A més, per a aquest sorteig de 2019 es va vendre més loteria que altres anys, fet que va beneficiar els ingressos de la filà. Mèrit que cal reconèixer a Pascual i a Juan, encarregats de la loteria.

Diumenge 12 de gener de 2020 va tindre lloc l'homenatge als capitans i als festers amb 50 anys en actiu. En aquest cas, va ser homenatjada la nostra capitana Mabel Sanchis i els festers Rafael Sanchis i Jeroni Molina.

El cap de setmana de la Publicació va estar complicat. El pronòstic de l'oratge advertia de la vinguda d'un fort temporal de llevant que ens portaria neu. Dissabte 18, la companyia elèctrica va advertir d'una avaria al transformador del carreró, provocada per la calefacció del nostre maset i que afectava a altres vivendes de la zona. Fet pel qual, ens van impedir fer ús de la calefacció fins que es resolguera la incidència. Per aquest motiu, la junta va haver de prendre la decisió de llogar un calefactor per al cap de setmana. El matí del diumenge va amanèixer inestable, i la desfilada de la Publicació va ser ajornada, però el dinar i l'assemblea es van mantindre amb l'assistència habitual dels membres de la filà.

En finalitzar el dinar, l'oratge va empitjorar considerablement amb un vent de llevant molt fort que filtrava a través de les finestres del maset i que va fer doblegar la porta de ferro del pati. A la nit i durant el matí de dilluns va caure una important nevada que, en desfer-se, i junt a la pluja caiguda, va filtrar per baix la porta d'entrada al maset, inundant els lavabos i part del saló de dalt. Afortunadament la junta va eixugar l'aigua ràpidament per evitar mals majors.

Divendres 24 es va celebrar el ciri i dissabte 25 va tindre lloc la desfilada i l'actuació al maset d'un grup musical amb una important participació de festers.

Dissabte 1 de febrer, el maset va obrir les portes per al sopar com de costum, però vam ser més festers de l'habitual. La filà de Moros Marins van traslladar el sopar de la desfilada del ciri al nostre maset a causa d'uns desperfectes al seu maset provocats per la nevada. Aquest acte altruista es va convertir en un sopar de germanor entre els festers de les dues filaes, que van finalitzar entonant junts el cant del "marinero". Com a signe d'agraïment, la filà de Moros Marins ens va dedicar un emotiu corredor d'aplaudiments després del "saludo" del dia de Sant Blai.

Diumenge 2 de febrer es va dur a terme la desfilada de la Publicació, ajornada anteriorment, i al maset es va fer el repartiment de la ratlla i la signatura de l'autorització per al tractament de dades per part de la Filà, en compliment de la Llei Orgànica de Protecció de Dades.

Les festes de 2020 van arribar ben entrat el mes de febrer, iniciant-se el divendres 7 amb l'acte de Les Caixes. El desenvolupament de les festes va ser admirable, destacant el bon oratge i l'alta participació de granaderes i granaders en tots els actes, però especialment en la diana de Sant Blai. Mabel Sanchis ens va oferir una entrada molt vistosa, on va compartir protagonisme amb el seu pare Rafael, qui complia 50 anys de granader.

El dia del Sant Crist va finalitzar amb el canvi de bandes i la desfilada amb la nova Capitana i Alferes. Aquest acte és l'enllaç que uneix unes festes amb les següents. Malauradament, aquesta continuïtat es va vore truncada el mes de març, poc des-

prés del panellet dels Espanyoletos, amb la irrupció de la pandèmia i el període de confinament.

El 7 de març, la filà de Granaders vam dur a terme l'assemblea ordinària i el sopar habitual de panellet. Van ser les últimes activitats públiques d'aquest any. Pocs dies després es va decretar l'Estat d'Alarma i el confinament, amb la consegüent anul·lació de tots els actes festius previstos.

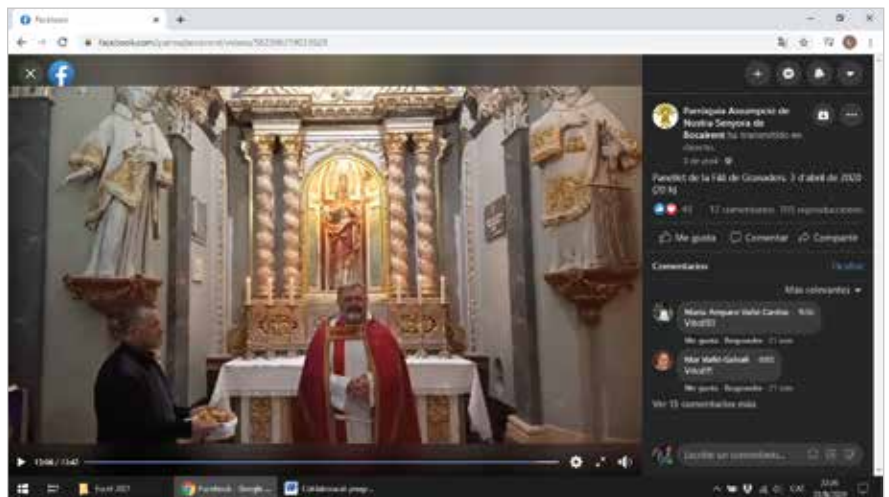
El panellet de la nostra filà va ser el primer acte de moros i cristians en vore's afectat. Tot i això, la celebració religiosa de pregària al patró (amb més sentit en aquesta situació, si cap) i la benedicció dels Panellets es va realitzar a la capella de Sant Blai. Sense assistència de públic. Tan sols amb l'assistència de D. Benjamín Fayos, rector de la parròquia i de Pascual Martí en representació de la filà. Els festers i feligresos vam poder seguir la celebració a través de la televisió local i de les xarxes socials.

Junt a la celebració religiosa hi van haver iniciatives per celebrar el panellet des de casa o compartint la festa amb el veïnat des dels balcons: a iniciativa dels festers de la filà, es va convidar a la gent a fer sonar l'himne a Sant Blai i el pasdoble "Febrer" als balcons, i l'Associació d'Ames de Casa Tyrius va animar a les associades a preparar panellets a casa. Aquestes iniciatives van estar enregistrades i es van compartir a través de les xarxes socials.

Els granaders i granaderes vam demostrar així la necessitat de viure la festa en moments de dificultat i de mantindre el caliu i l'afecte de la filà quan els actes de carrer i de maset no es poden celebrar. Des d'aquell moment, no s'ha realitzat cap acte oficial de la filà, si bé la junta ha continuat amb les seues tasques de gestió i manteniment del maset. Així com les esquadres han potenciat el seu enginy per mantindre el vincle en aquesta situació, amb noves iniciatives (a través de les xarxes socials en el període de confinament i de forma presencial en la fase de "nova normalitat", amb les mesures de protecció pertinents).

Preguem al patró Sant Blai la seua protecció, i esperem que, amb prudència, responsabilitat i suport mutu, les granaderes i granaders puguem fer front a aquesta situació per prompte poder reunir-nos i celebrar les festes com cal.

Vítol al Patró Sant Blai!

FILÀ DE CONTRABANDISTES

Any de fundació: anterior a 1864

Número de components: 194 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1977 - carrer Vinalopó, 1

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

VOCALS

BANDA DE MÚSICA

Ricardo Reig Molina
Josep Miquel Molina Puerto
Jairo Vañó Reig
César Vañó Reig
David Berenguer Belda
Javier Martí Morrió
Maria Garcia Rico
Joan Ibáñez Cabanes
Juan Bta. Reig Molina
Natxo Cortés Francés
Merche Colomer Molina
Jordi Molina Puerto
David Cuerda Puerto
Antonio García Molina
Mª Ángeles Sirera Palao

Associació Unió Musical Bocarent

Entrevista a Montserrat Ribera Martínez

L'EXPERIÈNCIA DE SER CAPITANA

A la nostra filà hem pensat que en l'espai que cada any ens reserva gentilmente la Junta de Festes al Programa de Festes, fer un xicotet reconeixement a la persona que ha sigut capità o capitana l'any anterior. La història d'una filà la porten avant les persones, i els capitans són des dels inicis de la nostra festa una part principal d'eixa història.

I ara més que mai, ja que la figura del capità comença a ser una "espècie en extinció", no tant pel cost econòmic (que pot ser nul si es desitja) sinó per l'esdevenir dels temps actuals, absents d'assumpció de responsabilitats en la majoria d'aspectes de la societat, si no es trau alguna contraprestació econòmica a canvi.

Els nostres avantpassats varen tindre prou més difícil les coses per portar a terme la festa, i mai es plantejaren el fugir de ser capità, tot i que és cert que les circumstàncies

han canviat i la figura del capità s'ha engrandit tant per a bé com per a mal.

Des de la nostra filà volem donar total suport a aquell que assumeix el càrrec de capità, des de tan prompte "pilla la banda d'alferes" fins que acaba la seua experiència, i aprofitarem este espai per a que ens responga a les següents preguntes, que procurarem siguen sempre les mateixes any rere any.

En l'any 2020, vam tindre la sort que la capitania fora ostentada per Montserrat Ribera Martínez, que amb la seua jovialitat i alegria va aconseguir que el lluïment nat dels contrabandistes es vegera augmentat si cap.

Comencem l'interrogatori:

Des de quan es vostè contrabandista?

Jo forme part de la filà de Contrabandistes des de l'any 2012, és a dir, fa tan sols 8 anys. Això sí, sempre ha sigut una comparsa que m'agradava.

Per què es vostè contrabandista?

Tot va ser perquè el meu home Ricardo i els meus fills, Mauro i David, que ja formaven part d'esta filà, van decidir apuntar-me i així tots ens anàvem de festa.

Que destacaria de la nostra filà?

Destacaria moltes característiques que té la nostra filà, com per exemple el vestit. M'encanta eixa combinació del negre amb els seus magnífics brodats combinats amb el roig de la faixa i la blancor de la camissa, sense oblidar eixes botes o polaines que donen l'acabament al trage. Com no, les peces musicals! Si tota la música de festa dóna alegria, escoltar un pasdoble i veure com el/la cabo roda amb art la navalla és un plaer que ompli el cor. M'agrada molt el raconet de l'entrada al maset amb la font, la finestra i els seus cossiols, els taulells blaus contrastats amb el blanc... Li dóna una entrada al local singular, on trobe el més important, un grup de persones que formen part de la filà de Contrabandistes que viuen i disfruten de la festa a Sant Blai.

Per què va decidir ser capitana?

Jo no em vaig presentar per a ser capitana, et dic més, ni m'ho havia plantejat. Va ser una sorpresa del meu home, que ho portava en secret en companyia dels meus fills. Jo vaig saber que anava a ser capitana quan el dia de les Caixes de fa dos anys, no hi havia ningú que agafara la banda i anava a fer-se el sorteig de capità. Comentant eixa vesprada a casa, li dic que si eixien els xics o jo, diguérem que no, i si eixia ell que fera el que creguera. Davant el comentari que jo diria que no, Ricardo em contà que m'havia proposat per a ser capitana perquè sempre he tingut el sentiment fester molt arrelat des de xicoteta, tot i no

ser fester. Sorpresa i nerviosa li vaig preguntar: "Però si no tinc banda, no sé disparar ni fer de cabo?". Ell amb tranquil·litat em va respondre: "La banda està preparada; a disparar t'ajudarem i n'aprendràs. Fer de cabo no és indispensable, pots delegar en alguna de la quadrilla". Així que, tota il·lusionada vaig dir que sí. La presidenta, a la nit, ho va comunicar a la filà de Contrabandistes, davant la sorpresa de familiars i amics. Per suposat que la banda estava preparada, perquè em varen posar la que el meu home va portar quan ell va ser alferes en 1983. A disparar vaig anar acompanyada, i a fer de cabo em vaig ensenyar.

Quin és l'acte dins de la setmana de Festes que més li agrada?

Esta pregunta és molt complicada perquè m'agraden tots els actes. Per exemple, en el res de l'Àngelus de les Caixes i l'arrancada de bandes del dia l'Entrada m'emocione.

Disfrute desfilant en l'Entrada i en la Diana, en la Processó m'encanta dir el Vitol, pujar al castell ha segut molt il·lusionant, anar al Sant Crist és tot un goig...

Quin és l'acte fora de la setmana de Festes que més li agrada?

L'acte que més m'agrada és el de la Publicació. Alçar-te eixe dia, anar a la porta de l'Ajuntament, veure els trages de les nous comparses impecables, sentir els coets i com no, la música festera, no té preu!

Com s'ha sentit sent Capítana dels Contrabandistes durant tot l'exercici fester 2019-2020?

Ha sigut un any ple de diferents sentiments. Començant pel l'acte del canvi de bandes on l'alegria es mesclava amb les nervis. Emoció quan vaig portar la cistella dels panellets i van dir el meu nom el dia de l'homenatge als Capitans/es, quan vaig traure el ciri en la nit pertinent i deia el "Vitol a Sant Blai" en la processó. Il·lusió quan cada esquadra que em van acompanyar en el dia de l'Entrada anàvem a veure el trage. Preocupació per a que tot isquera bé. Estimada per família, quadrilla, amics/amigues, filà... que han fet molt moments increïbles on he sigut plenament feliç.

Conte'ns de manera breu com ha sigut la seua experiència com a capitana?

Ha sigut una experiència molt bonica que si haguera d'escriure una autobiografia ho faria amb lletres en majúscula. Ser capitana ha sigut viure la festa plenament. Participar en tots els actes, perquè afortunadament hi ha un grup de persones que treballen tot l'any per a que tot isca perfecte i qui ostenten eixe càrrec simplement es deixen portar per disfrutar de les festes.

Ha descobert algun acte o faceta de la Festa que no coneixia abans de ser capitana?

No he descobert cap acte fester perquè a pesar de ser relativament nova en la filà, a mi la festa sempre m'ha agradat. De menuda amb els meus pares anava a veure els actes. Després, al tenir el meu home Ricardo diferents càrrecs, vaig anar descobrint els que no coneixia.

Ha complit la capitania les expectatives que vosté tenia?

Com no m'ho havia plantejat mai, ser capitana ha sigut tota una novetat i he disfrutat plenament d'esta vivència amb molt d'orgull.

Recomanaria ser capità?

Sí. Pense que és una experiència inoblidable que cal viure-la i sentir-la un mateix, perquè per molt que et conten i t'expliquen no té res a veure.

Ha trobat a faltar alguna cosa que creu que hauria de millorar-se per a pròxims anys?

A mi personalment m'agrada com està organitzada la nostra festa. Si fa falta algun canvi serà per fer-la més gran i perquè faça falta.

Com ha viscut l'experiència amb la resta de capitans?

He tingut molta sort! Hem format un grup genial, on hem disfrutat tots molt. No ens coneixíem i el càrrec ens va unir.

La il·lusió i l'emoció que portàvem les vàrem ajuntar i així ho hem passat de categoria. Hem rigut, xerrat, organitzat, ballat, desfilat... i fins i tot plorat junts. Ara ens queda una gran amistat.

Donaria algun consell als següents Capitans?

Consell... cadascú té les seues expectatives, això sí, que visca cada moment, cada acte, disfrutant i deixant-se portar per la música i per la gent que l'envolta, a més de dir "Vitol al patró Sant Blai!"

FILÀ TERÇ DE SUAVOS

Any de fundació: 1867

Número de components: 395 socis i 5 socis d'honor (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1964/1982 - Placeta Sant Blai, 3

PRESIDÈNCIA

VICEPRESIDÈNCIA

SECRETARIA

VICESECRETARIA

TRESORERIA

VOCALS JUNTA DE FESTES

ORGANITZACIÓ PIQUETE

VOCALS

CRONISTA DOCUMENTALISTA

BANDA DE MÚSICA

Júlia Molina Casanova

Hèctor Vañó Gómez

Carmen Mª Calabuig Guerra

Tamara Sanz Molina

Joan Antoni Molina García

Helena Belda Pérez

Juan Molina Vicedo

Héctor Vañó Gómez

Teresa Vañó Gómez

Mª Ángeles Garrigós Doménech

Vicent Satorres Calabuig

Mila Pascual Alcaraz

Ana Belén Aledo Martínez

Eloy Vicedo Ferre

Andreu Vañó Sempere

Adelaida Santonja Beneyto

Sergio Gandia Silvestre

Vicent Satorres Calabuig

Unió Musical de Montitxelvo

FA CENT ANYS JA PASSAVEN COSES

El capità dels suavos de 1920 va ser Patricio Vidal i el de 1921 Andrés Roselló Bernabeu. Aquell any, els suavos van estrenar una banda regalada pel prevere bocairentí Joaquín Vañó, organiste de Biar. L'oratge va acompanyar les festes amb uns dies immillorables. Era l'últim any del castell vell, els festers ja somiaven amb el nou i els suavos tenien el maset en Sant Gaietà. La festa els va eixir molt cara, als músics els van pagar 725 pessetes, cada membre en va aportar 23,50 de l'època, cinc pessetes més que l'any 1920 i 5,20 més que l'any posterior, el 1922. L'any 1918 havien eixit a 14,50 PTA, o siga nou pessetes menys. No explica el tio Julián per què van eixir tan cars en el 1921¹, però sí que anota que van deixar un depòsit de cent pessetes per al castell nou.

Sabem que en els anys 1918-1920 es va patir una pandèmia, similar a l'actual, que no va suspendre les festes a Sant Blai. El tio Julián diu l'any 1919 que la filà va tindre tres baixes a causa de la malaltia: Eduardo Espí, Francisco Verdú Miralles i Enrique Piedra, així ho fa constar només començar la crònica de 1919 amb estes paraules: «como por el gran azote de la epidemia que tantas vidas en flor segó». Gràcies a ell, coneixem ben bé els costums dels suavos de fa cent anys i algunes coses que passaven que si no les conta ell no ens haurien arribat de cap manera.

Comencem per l'any 1918. El tio Julián anota que Paula Cabanes es bufava en el casino amb Cola-coca (és evident que no m'he equivocat, bevien *Nuez de Kola-coca* un licor que es fa a Aiello de Malferit des de 1880 i que encara hui es pot comprar). Explica que feien concursos de carrosses en l'Entrada i, segons ell, els estudiants van impactar en l'any de retornada a les festes². Diu que en la retreta regnava el desordre i que anaven amb fanals. Els suavos el van encendre quan pujaven la barrera de tornada al maset,

que tenien llavors en el carrer del Batle, i això que el portaven els més veterans que eren coneguts carinyosament com els bessons, el tio Tomás i el tio Miguel. Narra que en el Piquet de 1918 ja anaven xiques a l'avantguarda, que la pólvora aquells anys era molt cara i van disparar molt poc. Els suavos i els granaders recuperaven la guàrdia en l'ermita del Sant Crist que feien des de 1908 i que s'havia deixat de fer en els anys anteriors. El poble era visitat per molts forasters. Inclou una anècdota de la desfilada del Piquet de suavos quan un dels membres va voler fer una broma a una forastera que va pegar malament a un dels acompanyants. El foraster es va posar la mà a la butxaca buscant alguna cosa que finalment no va traure i no va passar res. Eren anys en què les classes socials es feien notar, així ho conta. En canvi, durant les festes oblidaven les diferències i l'harmonia era la tònica general. No puc deixar d'anotar estes paraules que diuen molt de la situació que es vivia: «porque la armonía de un pueblo entre las diferentes clases sociales no se sabe cuánto vale, mientras que las oposiciones entre estas clases hacen vivir en completa angustia». Vint-i-cinc músics de la música nova els acompanyaven en 1918.

1 Notes tretes del llibre manuscrit *Reseña histórica de la filada de Zuavos* a contar desde 1901, un llibre on conta les principals anècdotes festeres fins al 1923.

2 Els Estudiants i els Moros Marins havien estat alguns anys sense participar en les festes.

La guerra de 1919 havia provocat mancances en el poble, però els suavos tenien un capità esplèndid, Vicente Cabanes Cabanes, germà de Francisco de Paula Cabanes que havia sigut capità en 1912, en 1916 i ho seria després en 1923 i en 1933. Un any en què comptabilitzen 27 sopades en el nou maset de Sant Gaietà amb molt de vi, segons el tio Julián, i que acabaven en el xalet de Patricio Vidal que feia d'alferes, dalt del Repunxó, aleshores als afores del poble. Un any en què estrenaven banderí i van fer molts més extres, però als 30 músics de la nova els van pagar 500 pessetes i van eixir a 18,50. Això sense comptar que van estrenar *pitxerins*³ que els van costar 2 pessetes cada un.

El capità de 1920 va donar a la filà una gola⁴ amb la inscripció "J. L. Comparsa de Zuavos", una banda blanca i

blava per a disparar i una boina roja amb la borla de fil d'or. A més, la filada tenia nou davantals de pell de cabra, dos fal·des de xica, 20 ròsegues⁵ per a la *provessó*⁶ del Divendres Sant, quatre boines roges amb borla blanca, un sabre i dos banderins. D'aquell any en el maset es conserva una fotografia en què apareixen 34 hòmens, 5 xiques i 9 xiquets (entre ells una xiqueta). És una foto del Piquet.

L'any 1921, ja ho hem dit abans, estrenaven banda nova de capità. Però al tio Julián li interessen més les borratxeres com la de Leonardo (Campana) del dia de l'Entrada. El van haver de traure de l'esquadra en la Beneficència perquè ja no podia caminar i el van posar en el carro de la *impedimenta*⁷. També ressenya la del guarda del Buscarró i Tollos que es va trencar les dents del bac i va haver de dormir en casa del seu cosí, Agostí⁸ el de la Penya, «als

3 Els *pitxerins* s'han usat en els suavos fins als 80 del segle passat. Normalment estaven fets de llana fina i cobrien el coll i la part de dalt del pit. Hui s'han substituït per uns jerseis de llana de coll pujat.

4 Una gola que portaven els capitans de principis de segle i ignorem quan es va perdre. El capità del 2019, Luis Silvestre Borrego, en va lluir una pròpia durant la capitania.

5 Ho escric amb una esse com ho pronunciem a Bocairent. En el maset encara tenim alguna ròsega que vam exposar en 2017, en el 150 aniversari de la filà. Eren blanques amb una cinta negra i botons també negres.

6 Escric 'provessó' com ho pronunciem a Bocairent.

7 Així ho escriu. No sabem si es referix a la carrossa o a algun carro on posaven els que es bufaven.

8 Així ho pronunciem a Bocairent i així ho escriu el tio Julián.

peus de l'haca en un pet com un xurro» (la cita és literal). I Agostí el de la Peña es va quedar en cuiros enmig del carrer i sense diners. Un tros dels pantalons va aparèixer en el pica-porta de cal capità. No m'ho puc ni imaginar, però així seria, coses de la festa i danys col·laterals de l'alcohol.

El pitjor any per al poble havia sigut el 1916 i en 1917 estaven a punt de no fer festes. El tio Julián en la crònica de 1917 anota: «Pasado ya este periodo de desagradables consecuencias llegamos a otro de algunas dificultades para la fiesta. Las huelgas, la carencia de comestibles a consecuencia de la guerra europea y lo escaso de las cosechas, se recaudó muy poco en los fondos de la fiesta y en los municipales, y esto era un obstáculo para llevar a cabo el asunto, de modo que en la primera junta de representantes que hubo por Navidad se hicieron números y dio por resultado que faltaba mucho dinero y como no había de donde sacarlo, ni el Ayuntamiento se comprometió a afrontar las faltas por carecer de fondos, optamos por aplazar el asunto hasta la colecta del día del acapate, pero tuvimos antes una reunión y quedó más oscura la cosa. Por fin en la última junta de representantes ya estaba la determinación tomada de no hacer fiesta por falta de fondos y cuando se iba a levantar la sesión tomó la palabra el representante de los mosqueteros, Francisco Beneyto (Gepa) y el de los granaderos Vicente Cantó (Manduca) y Julián Castelló (Serio), representante de los zuavos y los tres le dieron empuje al asunto, se animaron los demás representantes y la fiesta de San Blas fue un hecho. Y todo esto gracias a las energías, táctica y disposición de Francisco Bernat que tenía el cargo de sargento mayor y fue el que mayor empuje le dio al asunto.»

O siga, que fa cent anys van estar a punt de no fer festes, però les van fer. Quan vostés lligen este article ja sabrem si celebrarem les festes del 2021, de moment tot apunta que no. El capità, Blas Belda Pastor, ho serà amb tots els honors en el 2022 i l'alferes, Sergio Gandia Silvestre⁹, serà el capità del 2023. Això ja està decidit. La pandèmia que estem vivint durant el 2020 no sabem fins quan s'allargarà. D'ací cent anys si algú llig este article podrà comparar les

festes del 2121 amb les del 2021 i les de 1921. També podrà comparar la quantitat de membres, en estos moments tenim vora 400 suavos, comptant socis d'honor i juvenils i més de la mitat són dones i xiquetes. Res a vore amb aquells 48, amb quatre xiques i una xiqueta, de la foto de 1921 o dels 56 membres que anota el tio Julián de l'any 1917, tots hòmens. ¿Quants suavos i suaves hi haurà en el 2121? ¿A com eixiran de festa? ¿Pagaran en euros? I no vull fer-me més preguntes perquè serà pitjor. Deixarem passar el temps que diuen que tot ho cura, fins i tot les infeccions que provoca el SARS-COV-2.

Vicent Satorres Calabuig

⁹ Enguany, com es va presentar l'alferes graciosament un dia, són el capità i l'alferes confinats.

FILÀ D'ESTUDIANTS

Any de fundació: 1863

Número de components: 98 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1972 - Plaça de l'Ajuntament, 12

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

VOCALS

CRONISTA

BANDA DE MÚSICA

Juan Mestre Navarro
Vicente Beneyto Juan
Isabel Sirera Sanz
Sara Colomer Beneyto
Sergio Insa Moya
Maria Ferre Domínguez
Lourdes Cantó Sanz
Beatriz Satorres Verdú
Cristina Calatayud Real
Vicente Cerdá Silvestre

Laia Villarrubia Belda

Societat Instructiva Musical de Benigànim

DE LA BANDERA I BANDERINS DE LA FILÀ D'ESTUDIANTS

L'estiu passat, llegint el diari, ens va cridar l'atenció una notícia: l'Institut Valencià de Conservació, Restauració i Investigació estava restaurant la bandera del Batalló d'Estudiants Artillers de la Universitat de València de 1810, i vam caure en que no havíem dedicat cap article a la nostra bandera.

Diuen els estudiosos de la matèria, i ja ho hem reproduït nosaltres en articles anteriors, que un dels orígens de les Filaes d'Estudiants podrien ser els batallons d'estudiants que van participar a la Guerra del Francès, entre ells, el citat Batalló d'Estudiants Artillers de la Universitat de València. Però mentre les Filaes d'Estudiants solen utilitzar en les banderes les seues "armes" (culleres, tenedors, plomes) i els colors característics de la seua indumentària (blanc i negre), la del Batalló recorre als Déus. O, millor dit, a les Deesses: Sota la inscripció "Reliquias del Batallón de Estudiantes Artilleros", a la part central trobem una pintura de Minerva, deessa de les arts, la saviesa i l'estratègia militar. Si bé és cert que en l'aspecte militar els estudiants no van tindre massa èxit, sembla que la deessa sí els va ajudar en l'acadèmic, ja que els van aprovar el curs.

Bandera com a tret d'identitat d'un col·lectiu

Des d'antic, les banderes han servit per a agrupar i distingir als contrincants en una batalla, transformant-se en un símbol: prendre la bandera a l'enemic o posar la pròpia en terreny de l'enemic és la major ofensa que se li pot fer. En els Moros i Cristians, les banderes també compleixen aquesta finalitat d'agrupament i cohesió: és imprescindible la presència d'Alferes, Capità i Sargent de carrer amb la bandera per a que moga la música. Però també, en el nostre cas, ha tingut en el seu moment el significat simbòlic que apuntàvem: quan els més joves dels Estudiants i Marrocs ens acaçàvem en la Guerreta per a furar la bandera a l'adversari o tallar les borles del barret o la boina dels contrincants, si bé la sang mai arribava al riu. De fet, els més majors, mentrestant, solien aprofitar per a esmorzar en ambient de germanor festera.

Les nostres banderes

La primera bandera que coneixem, i que encara conservem, data de 1898, però no tenim referències de qui es va encarregar del seu disseny i confecció.

Bandera del Batalló d'Estudiants Artillers de la Universitat de València de 1810, que va participar a la Guerra del Francès.

Partit de futbol en la Guerreta amb els Marrocs a la Pedrera. En primer pla, a la dreta, la bandera antiga.

És de gran tamany, lluidora però incòmoda. Té forma rectangular, fons blanc amb una faixa negra central, sobre la qual està brodada la inscripció Estudiantina en fil d'or i amb una cal·ligrafia molt historiada. El pal de la bandera és de fusta massissa.

El 1998, amb motiu del seu centenari, la bandera va ser portada la Nit del Ciri per l'Alferes d'aquell any, Ana Puerto Vañó, i va eixir a l'Entrada acompanyant al banderí oficial en aquell moment. A més, es va regalar a cada membre de la filà una reproducció facsímil elaborada per l'empresa local Bordaline.

Gràcies a Pepe Ruíz Díez, qui va regalar a la filà un estoig de fusta i vidre, la bandera que havia estat molts anys guardada en un calaix, ara llueix al menjador de dalt del maset.

El deteriorament de la bandera i la incomoditat en l'ús van portar a prendre la decisió que el substitut seria un banderí. S'encarrega a Juan José Pascual Antolí, "Matietes", artista bocairentí, autor de tantes bandes i banderins festers. Té una forma més quadrada, també de fons blanc amb una faixa negra central i està brodat a doble cara: per davant, l'escut de la filà, i per darrere, amb lletres daurades, la inscripció Filà d'Estudiants Bocairent 1986. Es va beneir la Nit del Ciri de 1986 i van ser els padrins Vicente Vañó Colomer, cap de llista de la filà, i Mª Lutgarda Vañó Belda, primera dona apuntada a l'Estudiantina.

Retirat el banderí, Mª Lut va regalar a la filà un marc de doble cara per a conservar-lo i poder observar-lo per les dues bandes. Actualment està col·locat a l'entrada del maset. El banderí ja acumulava anys i marques del pas del temps, de la pluja i de la neu i, aprofitant l'avinentsa del 150 aniversari de la filà, es decideix renovar-lo.

S'encarrega el disseny del nou banderí a Vicent Ramon Pascual Giner, sobre les idees de Josep Villarrubia Juan; el brodat és obra de Bordaline i la confecció va ser a càrrec de l'estudianta Maruja Sánchez Martínez. És de forma més quadrada sobre tela de ras regalada per la comercial Tex-Mas d'Ontinyent. També està brodat a doble cara: per davant, sobre fons color cru, en la meitat dreta, l'escut de la filà i en l'esquerra, una ploma en fil platejat; per darrere presenta fons blanc cru amb una faixa central negra, amb el brodat de la silueta del poble vell i la inscripció filà d'Estudiants Bocairent 1863. A més, va rematat amb una sanefa de culleres, tenedors i plomes disposades en ordre aleatori. Va ser beneït la Nit del Ciri de 2013 i van ser els padrins Vicente Colomer Boronat, número u de la filà, i Jana Beneito Molina, capitana d'aquell any.

Qui porta la bandera?

El portador "natural" és l'Alferes. Segons el DCVB, l'alferes, de l'àrab alfàris, era l'oficial que portava la bandera d'una força armada. Als estudiants, l'Alferes continua portant-la en l'acte del canvi de bandes: de la plaça al Te Deum i del Te Deum al Monestir, l'alferes eixint; i del Monestir fins al pont i durant la desfilada, l'alferes entrant. Però el portador oficial és el Sergent de carrer. Diu el re-

Bandera de 1898

Vicente Vañó Colomer, número u de la filà, i Ma Lutgarda Vañó Belda, primera dona apuntada als Estudiants, en la benedicció del Banderí de 1986

Vicente Colomer Boronat, cap de llista de la Filà, i Jana Beneito Molina, capitana de 2013, portant el nou Banderí en la benedicció

glament de la filà: "El Sergent de Festes serà l'encarregat que la banda de música acudisca puntualment a tots els actes festius durant els quatre dies de festes. Portarà el banderí o la bandera de l'Estudiantina, segons es determine, en aquests actes. Realitzarà la retreta de la Nit de Caixes. Portarà el banderí durant la desfilada del dia de la Publicació."

Actualment, el Sergent de carrer s'ocupa de la bandera durant les festes però a més, al llarg de l'any, és l'encarregat que el maset estiga a punt per als Panellets.

Han estat Sergents de carrer de la filà: Julián Monerris (sargent i coeter, a ell deu referir-se el verset de la "Murga" que reproduïm a continuació), Joaquín Pascual, "Alicates"; Miguel Beneyto, "Querena"; José Oviedo, José Bacete, José Palao, Josep Molina i Vicent Vañó, "Borja".

Referències en textos literaris

Al llibret "Cantares", que recull les cançons que conservem de la filà fins a principis del anys 90, quan es va editar, la primera lletra que trobem porta per títol "Murga" i a l'última estrofa diu:

*"De tots els "sargentos" éste es el millor,
perquè té bon tipus i molt bon humor;
quan fa la retreta passa a tots davant;
per algo es tan "guapo", li diuen Julian"*

I en l'Ambaixada de la risa trobem els següents versets:

*"Resposta 4
Encara no es feu de dia
ja en tocan en ma casa,
seria que entonces pas
el sargento, la companya"*

Conten que, fa anys, mitja hora abans de la Diana, la Junta de Festes enviava un músic amb un cornetí a tocar en cada cantó per a despertar els festers. Els estudiants, a més a més, enviaven al seu Sergent de carrer, que anava avisant casa per casa.

NOU CD DE MÚSICA FESTERA

La Filà d'Estudiants ha tret al mercat fester dues cassetes i dos cds de música escrita per a l'Estudiantina o relacionada amb nosaltres. Així, ja fa anys editàvem peces de Bernat, Belda, Jornet, Calatayud i Aparicio, com també d'altres populars i històriques com el Ball del moro.

La tècnica avança i l'Esquadra Marmotes va pensar de recopilar i remasteritzar les cassetes i els cds juntament amb les principals obres que han sonat en l'Entrada durant els seus quaranta-sis anys d'història. Un total de cinquanta-cinc peces amb una curiositat final: l'obra Marmotte de Beethoven per a piano i veu.

Julián Monerris, sargent de carrer de la filà i coeter.

Paco Beneyto eixint a muscles del Canvi de bandes amb la banda d'Alferes i la bandera antiga.

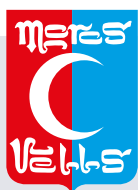

A la dreta, enrollat amb la capa, Joaquín Pascual "Alicates", sargent de carrer de la filà.

En primer pla, Miguel Beneyto "Querena", sargent de carrer, repartint puros a la tropa.

Laia Villarrubia Belda
Cronista de la Filà d'Estudiants

FILÀ DE MOROS VELLS

Any de fundació: documentada des de 1852

Número de components: 286 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1945 / 1970 / 1992 - carrer Escalinata, 4

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

VOCALS

CRONISTA

BANDA DE MÚSICA

Ma. José Belda Andrés
Vicent Cabanes Cantó
Ma. Josep Vicedo Vañó
Alícia Tudela Rojas
Amparo Vicedo Giner
Pepi Galvañ Gisbert
Maria Sanchis Francés
Ma José Doménech Beneyto
Ma Pilar Tormo Belda
Inma Tormo Belda
Ester Tormo Belda
Luis Abellán Reche
José Vicente Francés Beneyto
Lorenzo Vañó Asensio
Santiago Beneyto Gisbert

Antoni Marco Blasco

Societat Instructiva Musical de Benigànim

"...TE ENTREGO LA ESPADA QUE ENSANGRENTÉ EN MUCHAS GUERRAS"

L'any 2020 ha suposat l'últim any per a Pau Verdú Navarro com a Ambaixador Moro. La seua presència a las festes de Moros i Cristians com Ambaixador va començar el 2010 quan va acceptar fer-se càrrec de l'Ambaixada cristiana. Des del passat 2015, Pau ha estat l'ambaixador del bàndol moro i el 2020 ha decidit donar pas a altres persones que vulguen gaudir d'una de les funcions principals a les festes de Moros i Cristians de Bocairent. Volem aprofitar estes pàgines per donar-li les gràcies per la tasca feta al llarg d'estos anys, per la seua seriositat en el càrrec, per la seua contribució i també per la seua passió al posar-se en la pell de l'Ambaixador. Així i tot, hem aprofitat per parlar amb ell i que ens comente algunes impressions seues.

Com a fester dels Moros Marins, la responsabilitat de ser l'Ambaixador t'haurà obligat a renunciar a certes coses relacionades amb la festa com ara no allargar les nits, cuidar-te la veu, etc. T'han compensat les renúncies?

Sí, però tampoc pense que haja renunciat a molt. Potser algun dia d'allargar més la festa?, però tampoc ho veig important. Només baixar del Sant Crist amb la satisfacció

personal d'haver disfrutat les Ambaixades i del "Despojo", això ho val tot.

Recorde que, quan era menut, vaig baixar a la plaça amb el meu avi Salvador "Violí" en el moment de començar l'ambaixada i sense pensar-ho, assenyalant el castell, li vaig dir: "algun dia jo estaré ahí". El meu avi no em va dir res, no va fer massa cas, però això ja ho duia jo dins i amb el temps he complit el meu desig.

Quan assage l'ambaixada la llig amb M. José Belda una vegada, poc abans de fer-la, però amb el "Despojo"... puge al Sant Crist, me'l llig unes quantes vegades, quan puja M. José anem a la sagristia i... no puc fer-lo. Dic la primera frase i em venen cinquanta mil coses al cap. Per què? No ho sé. Allà dins, a la sagristia del Sant Crist, passa alguna cosa molt especial, són emocions, no pot entrar ningú, ja dic, és tot molt especial, i això ho paga tot, no hi ha renúncia. Compensa, i compensa moltíssim, és més el que guanyes que el que perds.

Va, una difícil, què penses que has aportat al càrrec d'Ambaixador?

No sé si es pot dir que jo haja aportat alguna cosa al càrrec. Sí recorde un moment concret, farà uns anys, que a l'acabar el "Despojo", i crec que va ser M. José, l'actual presidenta dels Moros Vells, em va dir: "Ens ho fas creure. Han passat molts Ambaixadors que ho han fet molt bé, però és que tu ens ho fas creure". Potser això siga el que jo haja pogut aportar, un poc de veracitat a l'hora d'interpretar el paper. Han passat ambaixadors molt diferents, cadascú d'ells amb unes característiques o aptituds que li donen uns matisos als textos, i tots, crec que aportem alguna cosa. En el meu cas aquella frase em va fer sentir desvanit de la meua feina.

Quan jo vaig començar, va ser mig en broma, mig de veres. Vam fer un contracte la capitana dels Espanyoleros, el president i el meu amic Miguel en una tovallola on em comprometia a fer d'Ambaixador, però amb la condició que "Albero" (Jose Vicente Albero) em dirigiria. Assajàvem tots els dimarts i ell em va fer llegir el llibre "Martes con mi viejo profesor" (Mitch Albom) unes quantes vegades. Ja tenia bona relació amb ell i açò va fer que encara fora millor. Em va ensenyar moltíssim i sempre li estaré molt agraït. Va ser ell el que em va ensenyar el respecte per l'Ambaixada. Em preguntava: "saps el que estàs dient?" Em feia agafar el diccionari per buscar allò que no entenia. Era la seua forma de que jo em fera amb el paper, que ho visquera, que m'ho creguera i ho respectara.

Què li diries a aquelles persones que els faria il·lusió prendre el càrrec d'Ambaixador però no es fan avant?

Crec que el més important és que realment et faça il·lusió fer-ho. Potser que hi haja qui pense que fa falta molta memòria, o una actitud especial, i crec que no, el més important és la il·lusió. Pel tema de la memòria, saps com m'aprenia jo el text? El vaig gravar i me'l posava amb els auriculars quan tenia un moment a la feina o al gitar-me... crec que d'ahí em ve que moltes nits, per dormir, dic mentalment el text fins que m'adorm. Sí que és cert que fa falta il·lusió i t'ha d'agradar. És el més important.

Pel que sabem, hi ha moments de molts nervis abans de fer els parlaments, però sé que també hi ha moments en els que, possiblement tu no, pels nervis, però que quan estàs vestint-te o preparant-te per al teu paper es produeixen situacions peculiars i fins i tot divertides. Pots contar-ne alguna o no es poden contar?

Hi ha moltes, per exemple la de l'ambaixada de la vesprada de 2019 o la del segon any de Miguel i meu com a ambaixadors. Estàvem a l'ambaixada del matí, jo començava a dir el meu text i arribà un moment que M. José, l'apuntadora, tancà el llibre. Jo li vaig fer senyal de preguntar què era el que passava. Ella va contestar: "No fa falta el llibre. Te n'has passat del primer paràgraf a l'últim". Miguel, l'ambaixador cristià, em mirava amb cara de desconcertat. Però em vaig calmar, vaig tornar a començar i ja vaig dir el text correctament i sense menjar-me res. Crec que molt poca gent es va a adonar. A l'acabar M. José em va dir que no sabia què fer en aquell moment, no sabia per on eixir i per això va tancar el llibre totalment desconcertada.

Finalment, alguna recomanació per a Imma, la nova Ambaixadora Mora, o alguna cosa que vulgues dir-li?

Que ho faça amb molt de respecte pel que significa i pels textos, però també amb molta il·lusió. És la forma de poder arribar a tota la gent que ens mira i ens escolta. Només això.

Vols afegir alguna cosa més?

Sí que m'agradaria afegir una cosa en relació amb el respecte a les Ambaixades. Les nostres ambaixades són un acte molt important i al nostre poble no se li té la cura que mereixen. Hi ha moments que alguna gent està més pendent de la xerradeta i la cervesa amb els amics que del que està passant a la plaça. És una cosa que entenc perfectament, tots ho hem fet, però crec que els textos, la representació i la gent que estem posant en escena l'acte mereixem un poc d'atenció i respecte.

Volem donar-te les gràcies per esta entrevista i per totes les coses que ens has descobert de les ambaixades, del "Despojo", tot allò que ho envolta i de la teua passió per les nostres festes. Moltes gràcies, Pau.

I de l'Ambaixador moro passem a l'Ambaixadora mora que debutarà (si la COVID-19 ens deixa) estes pròximes festes de 2021. Imma Puerto Pascual és mora vella des de 1976. De sempre ha destacat la seua implicació amb la filà, la seua elegància i seriositat com a caporal d'esquadra i la seua alegria. El fet que siga una membre de la filà dels Moros Vells la que prenga el càrrec és una gran notícia, i més encara si es tracta d'una dona.

Imma, com ha sigut donar el pas per ser l'Ambaixadora del bàndol moro? Crec que a moltes persones els agradaria, però pensen que s'ha de ser especial per fer-se avant. Quina cosa t'ha motivat més?

No, especial no. Sóc festera de tota la vida, m'agrada viure la festa i gaudir de cada acte, participant i ajudant perquè tot lluisca. Ser Ambaixadora, per mi, és poder viure aquest acte des d'una altra perspectiva. És com investigar dins dels racons més estrets d'una cova. Llocs que si no els busques, no els disfrutes.

Crec que no hi ha una sola cosa que m'haja motivat, són moltes unides. Poder representar a la meua filà i a tot el bàndol moro; formar part de la festa que si no eres Ambaixadora no pots viure; poder unir dos de les meues passions en un sol moment, el teatre i les festes del meu poble; poder obrir una porta més a les dones en la festa i, si pot ser algun dia, poder fer l'Ambaixada en valencià, la nostra llengua.

Què t'han dit els teus familiars i la teua esquadra?

No puc contestar aquesta pregunta sense somriure. Tinc sort de tindre una família enorme i meravellosa, molts d'ells moros vells i que estaven el dia que es va anunciar al maset. Sabien que representar l'Ambaixada i el "Despojo" era un desig a complir i em van omplir d'abraçades (quina sort que en aquell moment podíem abraçar-nos).

La meua esquadra... quin recolzament més gran! Es van alegrar tant com jo. Sabien que ho desitjava. Sé que estaran al meu costat perquè tot siga fàcil.

Volia agrair a la Junta anterior i en especial al president Joan Calabuig per confiar plenament i no dubtar en cap moment de mi.

Tu també fas teatre com Pau. Potser el paper d'Ambaixadora siga un dels que més il·lusió et fa representar? Què pot aportar-te este paper?

Per ara nervis. He, he. Sé que és molta responsabilitat, no perquè siga un projecte difícil, sinó perquè és la primera vegada que aquest càrrec, aquest personatge, el representarà una dona. Per molt bé que interprete aquest guió serà diferent al que ha sigut sempre. Realment, preparar-me aquest personatge, està aportant-me conèixer la història de les Ambaixades, del "Despojo", no soles del nostre poble, sinó d'altres festes. Conèixer el moment històric que està representant-se, saber d'altres textos... Saber molt més de la nostra festa, la nostra cultura, la nostra història.

I com he dit abans, en el moment que arriben les festes i puga exercir d'Ambaixadora, m'aportarà disfrutar d'aquest acte des d'aquesta perspectiva que tant desitja.

I per una altra banda, què esperes o desitges aportar-li al càrrec?

Uff. Professionalitat i passió. Sóc conscient de la responsabilitat que té oferir a un públic exigent com el de Bocai-

rent, que ha estat disfrutant de grans Ambaixadors, una interpretació feta per una Ambaixadora. Espere poder fer-los sentir i gaudir aquell moment i que durant alguns segons de l'Ambaixada o del "Despojo" puguem oblidar que enguany està interpretant-ho una dona i disfruten plenament de l'espectacle.

Tenim molta curiositat per saber com estàs preparant-te el paper: repasses el text molt sovint?, el dius davant d'algué?, veus vídeos dels teus antecessors?, tens regles mnemotècniques per recordar el text?...

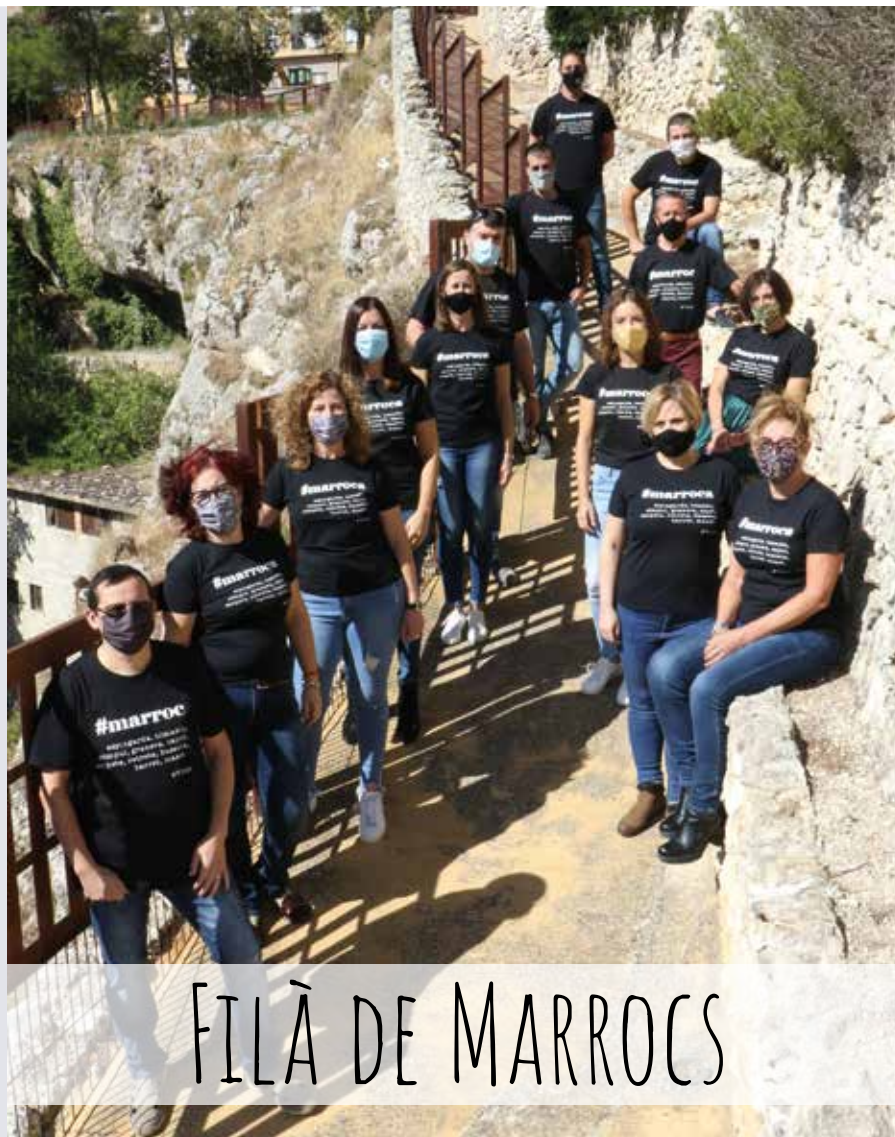
Normalment aquests secrets no es contenen, he, he. però diré alguna coseta, va. El text ja me'l sé, però ara el deixaré reposar fins a les últimes setmanes abans de festes que em tornaré boja i aniré dient-lo tot el dia, mentre camine pel carrer, mentre estic fent el dinar, mentre estic fent que veig una peli en família, tot el dia, tot el dia... No he vist vídeos d'altres Ambaixadors perquè és un acte que he vist moltes vegades i m'agradaria que la interpretació fóra meua i no un "collage" d'interpretacions d'altres Ambaixadors.

Vols afegir alguna cosa?

Sempre que pensava de ser Ambaixadora i interpretar este personatge, m'imaginava preparant els últims detalls amb el meu primer director de teatre, Alberó. Gràcies a la passió que ens va saber transmetre pel teatre, molts dels actors que vam començar amb ell seguim dalt d'un escenari.

Fer d'Ambaixadora al poble em retorna a aquells moments. No puc complir aquest desig però no vull perdre l'oportunitat de fer-li aquest petit homenatge a una de les primeres persones que em va ensenyar a sentir el teatre. Jose Vicent Alberó, allà on estigues, va per tu.

Des d'estes pàgines volem desitjar-li a Imma que gaudisca del càrrec i que ens corprenga com altres Ambaixadors anteriors ho han arribat a fer, que de ben segur ho aconseguirà. Moltes gràcies Imma!

Any de fundació: 1868

Número de components: 350 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1968 - carrer Azorín, 36

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
TRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

VOCALS

CRONISTA

BANDA DE MÚSICA

Montserrat Ferre Beneyto
Blai Blasco Juan
Mónica Gisbert Ferre
Raquel Beneyto Vañó
Ma del Mar Sanchis Molina
Ma del Mar Vañó Galvañ
Gloria Cerdà Gisbert
Ma José Calabuig Baldó
Eladio Colomer Molina
Xavier Pascual Soler
Joan Castelló Cantó
Blai Vicedo Vañó
Juan Mestre Colomer
José Cerdà Belda
Antonio Vañó Cabanes

Lira de Quatretonda

ALS NOSTRES "VETERANOS"

"No recordem els dies, recordem els moments"
Cesare Pavese

En moments com l'actual que estem vivint, colpejats per una pandèmia i una crisi sense precedents, provocada per un virus fins ara desconegut (la Covid-19), hem tingut molt de temps per reflexionar, per pensar, per recordar...i ens hem adonat novament, de la importància que tenen a la nostra societat els nostres majors i tot allò que ens transmeten i ens han trasmés amb els anys. Aquesta mateixa reflexió, portada al terreny de la festa i en concret al de la nostra filà –la Filà de Marrocs- guanya més sentit si cap.

Aquells que hem crescut des de ben xicotets a la festa i al si del nostre maset i la nostra filà, hem pogut comprovar de primera mà com d'importants són els nostres majors a la filà o com sempre hem dit als marrocs, els nostres "Veteranos". Una importància que es detecta des del moment que creues la porta del maset i busques un lloc per seure amb la teua quadrilla. Tothom sap que hi ha un lloc al maset que està reservat per als nostres "Veteranos", i que eixe lloc en dies com el

panellet o el Ciri de la filà, és un lloc reservat per a ells, així com als dinars de la Publicació o l'Eixabegó. També el Reglament Intern de la filà fa referència als nostres veterans, establint que tenen un lloc preferent a les desfildes de panellet, ciri i caixes – si bé en l'actualitat i des de fa alguns anys, degut principalment a l'avançada edat de molts d'ells, aquest "privilegi" ha anat perdent-se (si bé segueix establert al nostre Reglament Intern).

Als majors els devem també el poder conservar bona part de la memòria gràfica de la filà i les nostres "Cançonetes", materials que hem pogut anar recopilant i publicant durant els darrers anys i que ara ja formen part del patrimoni de tots els marrocs i marroques i de la festa bocairentina.

Som el que som perquè festers i festeres al llarg de la seua trajectòria festera ens han sabut transmetre i contagiar una manera de fer festa, de viure-la i de fer filà, tant dins del maset com al carrer.

Per tot això i per molt més, ens sentim enguany especialment orgullosos dels nostres veterans, de manera especial dels marrocs que compliran els seus 75 anys de fester en actiu. Un autèntic privilegi per a la filà poder juntar dos components de la filà que compleixen tants anys de fester: Joaquín Molina (Ximo Panxa) i Vicent Vañó (Borja), dos marrocs que han deixat i deixen encara la seua empremta a la filà. Malauradament, tot i que eren tres els marrocs que arribaven als seus 75 anys de festers i marrocs, el passat 28 d'octubre a l'edat de 92 anys ens deixava Eduardo Gisbert (el tio Eduardo Oliva), un marroc de solera, fester entusiasta i un dels més veterans de la nostra filà. Amb la mort del "tio Eduardo", els marrocs perdem un referent per a tots els components de la filà. Descanse en pau.

Però també estem ben orgullosos dels marrocs que ho van celebrar abans que ells: el tio Felipe Ferre (que ens va deixar fa uns anys) i Enrique Sisternes (que ho va celebrar en 2018 i que és el fester més veterà de la nostra filà). Tot i les circumstàncies adverses que ara mateix estem vivint amb l'emergència sanitària i la més que probable suspensió de les festes de 2021, la filà els retrà el merescut homenatge als dos i la nostra Presidenta Montse Ferre els imposarà la Insígnia d'Or de la Filà de Marrocs, a la qual tots dos estan ben orgullosos de pertànyer, com també ho estan els fills i néts dels dos que han continuat la tradició familiar i són també marrocs i marroques.

L'any 1973, la Junta de Festes de Sant Blai encetava els reconeixements públics i els homenatges als festers i festeres que compleixen els 50 anys de festers en actiu i amb els anys també als de 75 anys. El nostre reconeixement és també per a aquells marrocs que des d'aleshores han estat homenatjats per la Junta de Festes i també des de fa alguns anys ja per la pròpia filà cada diumenge de la Publicació.

Ells, els veterans dels marrocs, ens han ensenyat a estimar la filà, a la germanor festera al maset (germanor que en cada panellet es pot comprovar tant a la cuina com al saló de maset amb els sopars de còmpul i amb l'ambient de filà que es genera tots els mesos al voltant del foc de la llar de la cuina. Ens han ensenyat a estimar els nostres costums i tradicions, els actes als que de manera especial hi participa la filà i ens han llegat actes tan íntims i emotius com és el

res d'un responso a la memòria dels difunts de la filà (cada dia de Moros i Cristians, davant la porta principal de l'Església, el marroc més veterà present a l'acte, resa una oració a la memòria dels marrocs difunts, justament mentre se celebra l'Ambaixada de la vesprada) i l'enterro de la "mahoma" i la nostra baixada a la plaça fent la tradicional serpeta des de l'església, armats amb les granelles de palma i coberts pel capot de marroc.

Però ens han ensenyat i ens ensenyen moltes més coses: la germanor festera entre els marrocs i la resta de filaes (especialment amb les filaes del Terç de Suavos –als que ens uneix de manera especial l'Ambaixada de la Risa i amb els Estudiants, amb els que compartirem durant anys la "Guerreta dels Clots" i amb els que ens segueixen unint actes com l'enterro de "la mahoma" al qual ens acompanyen components dels Estudiants i el/la Capità/na i Alferes de cada any, amb els dels Marrocs, fins el maset), l'estima pel nostre Patró Sant Blai i tot allò que fa que la nostra una filà se senta orgullosa dels nostres veterans i d'aquells que malauradament ja ens han deixat i no hi són entre nosaltres.

No podem deixar passar l'ocasió per tindre un emotiu record a tres veterans de la filà que ens han dit adéu durant 2020: José Luís Pascual Colomer, Juan José Beneyto Cantó i Eduardo Gisbert Doménech. Pels tres i per tots els difunts de la nostra filà, també el nostre emotiu record i el nostre agraïment permanent.

Ens sentim també ben orgullosos de poder comptar en la filà amb un nodrid grup de membres que o s'apropen als 90 anys o ja els han superat, un fet que sense cap dubte ens ha d'animar a cuidar-los, respectar-los, escoltar-los i als que els volem dir una vegada més: GRÀCIES per tot el que han fet i fan per la nostra filà i per la festa i volem cridar juntament amb tots vostés: VÍTOL AL PATRÓ SANT BLAI!.

*Toni Vañó Cabanes (Vocal d'Arxiu de la Filà)
Xavi Pascual (Vocal Religios i de Comunicació)*

FILÀ DE MOROS MARINS

Any de fundació: 1869

Número de components: 277 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1975 - carrer Sant Agustí, 52

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

VOCALS

BANDA DE MÚSICA

Pau Verdú Navarro
Loreto Belda Pérez
Blai Francés Tormo
Òscar Video Tormo
Ana Vicedo Molina
Ma Carmen Molina Jornet
Robert Vañó Sanchis
Cèlia Ferre Martínez
Esperanza Agulló Salinas
Àngela Martínez Martínez
Juan Galvañ Gisbert

Instructiva Musical d'Alfarrasí

REMANT JUNTS

Quan s'arrima gener i deixem enrere la festivitat del Nadal, les bocairentines i els bocairentins ens posem a la feina per tal d'organitzar i d'ultimar els detalls per a les Festes de Moros i Cristians en honor al patró Sant Blai.

Comencem amb l'homenatge als capitans, capitanes i festers amb 50 i 75 anys en actiu; seguim amb el concert fester, la Publicació, l'Acapte, etc. Però el que més ens agrada és començar a reunir-nos cada cap de setmana al maset, perquè quan comencen les Nits dels Ciris, comença el compte enrere per a festes.

Per als festers, el maset és casa nostra. És el lloc on ens reunim amb la família fester; on ens ajuntem bé siga per esmorzar, dinar o sopar, o bé per cantar i ballar. També és el lloc on ens reunim per celebrar les assemblees. En definitiva, és la casa del fester.

Navegant un poc per la història del maset de la Filà de Moros Marins descobrim les diferents localitzacions on s'ha ubicat el maset al llarg de la història. De les primeres localitzacions n'és difícil traure direccions exactes, ja que a l'arxiu les dades que apareixen són per exemple: casa d'Antonio "la Loca", casa que vivia el tio Solbes, casa del Mamó, "Horno de Sant Gayetano", etc. Després, ja existeixen dades més exactes que daten de la següent forma.

Des del 1933 al 1936

El maset es trobava al carrer de Darrere la Vila, el que després va passar a ser la botiga de Rita Calabuig.

Des del 1940 al 1949

Durant aquest interval de temps, quasi durant una dècada, el nostre maset es trobava en Villamar, a la zona de les Eres i Coves d'extracció d'arenes. Villamar, que va ser molt famosa per a la història de la festa i en especial de la filà, era una enorme massa petrià buidada, coneguda popularment com la "Cova de Villamar". Allí se celebrava de tot degut a l'espai que hi havia. Fins i tot, en 1948, que per la climatologia no es va poder realitzar la Cordà, s'assenyalava que "la Cordà la disparem el dia de l'Eixabegó en Villamar". Amb l'expansió de la zona industrial, l'es-

planació de les coves de la zona i les filtracions de pluges dels rigorosos hiverns, va fer que s'abandonara el maset i desapareguera Villamar.

Des del 1950 al 1953

Durant els tres següents anys, la filà es va traslladar als alts d'una almàssera, propietat de Manuel Vañó Blasco, ubicada a la placeta de l'Ereta de Penya.

Des del 1954 al 1975

Durant 21 anys, la filà va romandre a la casa nº 21 del C/ Abadia pel preu de 15.000 pessetes. Es van realitzar obres de condicionament per tal d'instal·lar els dormitoris dels músics, sent la primera filà de Bocairent que realitzava aquest tipus d'acció. No obstant això, l'augment de membres va fer que el maset es quedara xicotet. Amb Leandro Santonja Domínguez com a president, la filà va adquirir uns terrenys situats en la zona de "Rompegales".

Des del 1975 fins l'actualitat

La inauguració del nou maset es va fer la nit del 8 de novembre de 1975, amb la col·laboració de les Bandes Unió Musical de Bocairent i Atzeneta. L'any 1984 es va ampliar el maset, aprofitant part del pati exterior, construint un nou paeller amb una superfície d'uns 100 m².

Dissabte 25 de gener del 2020, ciri dels Contrabandistes: es va fer sonar la notícia.

Com deia el "Tio Belda" a les seues llibretes, "este invierno ha sido un invierno cruel". I és que l'hivern del 2019-2020 va dur amb ell un temporal que va fer malbé moltes localitats. La notícia anunciava que el sostre del nostre maset s'havia enfonsat. De seguida, la família marinera hi va posar fil a l'agulla per tal de buscar solucions.

Amb aquest escrit, la Filà de Moros Marins pretenem si més no, agrair la generositat, bondat i hospitalitat que inunda Bocairent. Cal destacar, l'hospitalitat de les filaes germanes, que han prestat casa seua, inclús compartint maset amb ells. Per tant, pretenem fer una crònica recordatòria de la celebració tan fora de l'habitual.

La nit del 30 de gener del 2020, ciri dels Moros Marins. A l'acabar la celebració de la misa del ciri, la Filà de Mosqueters van prestar el seu maset per a poder fer-nos la tradicional picadeta. Ens van acompanyar el president Pepe Peidro i alguns membres de la junta directiva. Com és tradició, es va cantar el cant del Marinero i a més, vam compartir amb ells el Serafi.

Dissabte 1 de febrer del 2020 a les 19:30h se celebrà a la Casa de la Juventut l'Assemblea ordinària de la Filà de Moros Marins. Molts components ja proposaven alternatives on poder passar els dies de festes en cas que el maset quedara inhabilitat. No obstant això, entre altres punts de l'ordre del dia, en l'assemblea es va comunicar que la teulada havia estat supervisada per tècnics professionals i per unanimitat s'acordà realitzar la resta dels actes al maset.

La mateixa nit de l'1 de febrer, després de l'assemblea, els granaders ens van oferir una gran acollida al seu maset. Ens van prestar el saló de baix mentre ells ocupaven el de dalt. Després de sopar i abans d'ixir a la desfilada, vam cantar el cant del Marinero, al qual es van unir la Filà de Granaders per cantar i ballar.

2020 ha estat un any difícil i especial en molts aspectes. Amb tot, agrair als membres de la Filà de Moros Marins que van col·laborar per tal de restablir i arreglar el sostre i també per la comprensió i recolzament de la junta directiva en cada desicció presa.

Com diu un proverbi africà, un vaixell no pot avançar si cadascú està remant en una direcció diferent. Si remem tots junts, units, remem més fort. Gràcies!

La Junta dels Moros Marins.

FILÀ DE MOSQUETERS

Any de fundació: anterior a 1859

Número de components: 328 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1985 - carrer Baixada Sant Crist, 6

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

VOCALS

CRONISTA

BANDA DE MÚSICA

Mati Ferre Sanvíctor
Isabel Vañó Vañó
Adela Vañó Francés
Amparo Llinares Castelló
Pepe Vañó Beneyto
Antonio Torregrosa Sanz
Montse Blasco Torró
Hilario Pérez Sánchez
Xelo Peidro Colomer
Maria Silvestre Alcaraz
Javier Francés Beneyto
Rafael Colomina Beneyto

Grup arxivers Filà Mosqueters

Santa Cecília, La Canal-Bolbaite

LA MÚSICA EN ELS MOSQUETERS

(II)

Seguint el fil en què vam deixar l'article l'any passat reprenem aspectes relacionats amb la música en la nostra Filà. És paradoxal parlar de música en un any en què no l'hem escoltat als masets ni als carrers acompanyant els nostres actes festius anuals. I pel que sembla a hores d'ara mentre escrivim aquest article tampoc l'escoltarem en les nostres festes de Moros i Cristians.

L'any passat presentàvem el grup d'arxivers de la filà, un grup de festers obert que volem valorar l'arxiu dels Mosqueters i que cada dissabte de panellet de vesprada ens reuníem per submergir-nos en la nostra història, però enguany hem vist parada la nostra activitat. El nostre dia a dia ha canviat com mai haguérem pogut imaginar. El confinament inicial, les noves normes de protecció i distanciament social ens marquen aquest any complicat i que ens ha apartat dels nostres costums socials i festeres. Per tot això, resulta molt estrany escriure unes línies per al programa de festes de l'any 2021.

Si agafem el fil deixat l'any passat ens remuntem a fa 50 anys, és en la dècada dels 70 quan la festa a poc a poc va modernitzant-se, les filaes van sumant cada any més festers pel que s'han de llogar més músics per a festes i els masets comencen a no poder albergar en condicions a músics i festers, la societat va avançant i el fet de tindre músics a casa va evolucionant a destinar i habilitar un local per als músics.

També es modernitza la manera d'anotar el dia a dia de la filà, es constitueixen llibres d'actes i les anotacions cada vegada són més de caràcter econòmic deixant de costat altres anotacions i curiositats.

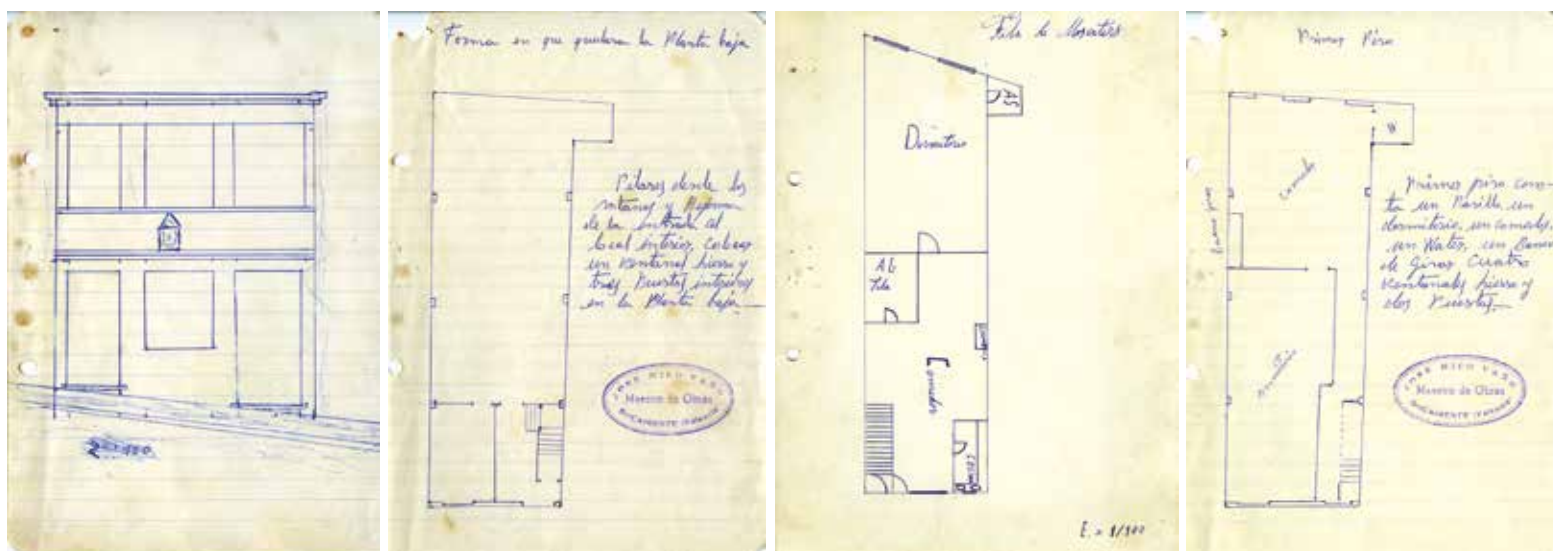
Reprement les bandes oficials de la Filà és destacable el fet que en aquests 50 anys sols 3 bandes han estat les oficials dels mosqueters, el que denota una fidelització o un acomodament de la filà cap a la banda que caldria analitzar des de diferents vessants com la relació socioafectiva entre músics i festers o la pura vessant econòmica.

Així les bandes oficials de la Filà des de l'any 1970 han estat l'Ateneu Musical de Rafelguaraf (1970 – 1990), l'Agrupació Musical Valenciana (1991 – 1996) i des de 1997 l'Agrupació Musical Santa Cecília "La Canal" de Bolbaite.

Només havent passat un mes de les festes de 1969 es proposa fer un local per als músics, a sobre del local existent al carrer Ereta de Peña, amb un pressupost total de: 185.000 pessetes per a l'obra del local, 55.000 pessetes per al cost de les lliteres, roba llit, ... fent un total de 240.000 pessetes que haurien de pagar-se entre 80 festers a 3.000 ptes. cadascun. L'obra del local dels músics a primers de novembre ja estava acabada, però faltava concretar alguns detalls. El local dels músics s'inaugurà el dia 31 de gener de 1970 (nit del ciri), convidant a la Junta de Festes.

1970. Es contracta la banda de l'Ateneu Musical de Rafelguaraf. El dia de "Les Caixes" (1 de febrer) a les 12:45h es realitza el I Concert de Música Festera i el pasdoble que es va dedicar als Mosqueters va ser *Segrelles*, de José Pérez Vilaplana.

1971. En l'acta del 14 de novembre de 1971 s'indica que s'havia contractat a la mateixa banda de l'any anterior, per 43.000 pessetes.

Plànols de l'ampliació del maset de l'Ereta de Peña per a fer el local dels músics.

1972. La Filà va acordar ajudar a la Unió Musical de la localitat, ja que tenia el gust de fer un concert fester dedicat a les filaes, el qual no va eixir bé econòmicament l'any anterior; es va acordar fer-se càrrec les filaes del lloguer del saló (Teatre Avenida) per a aquest fi. El segon dia de Nadal, en reunió, la junta va dir que com en anys anteriors, la banda de música per a les festes seria la de Rafelguaraf per la quantitat total de 46.000 pessetes.

1973. En les festes d'aquest any la música que va vindre era la banda de Rafelguaraf i va cobrar la quantitat de 46.000 pessetes i van vindre 21 músics.

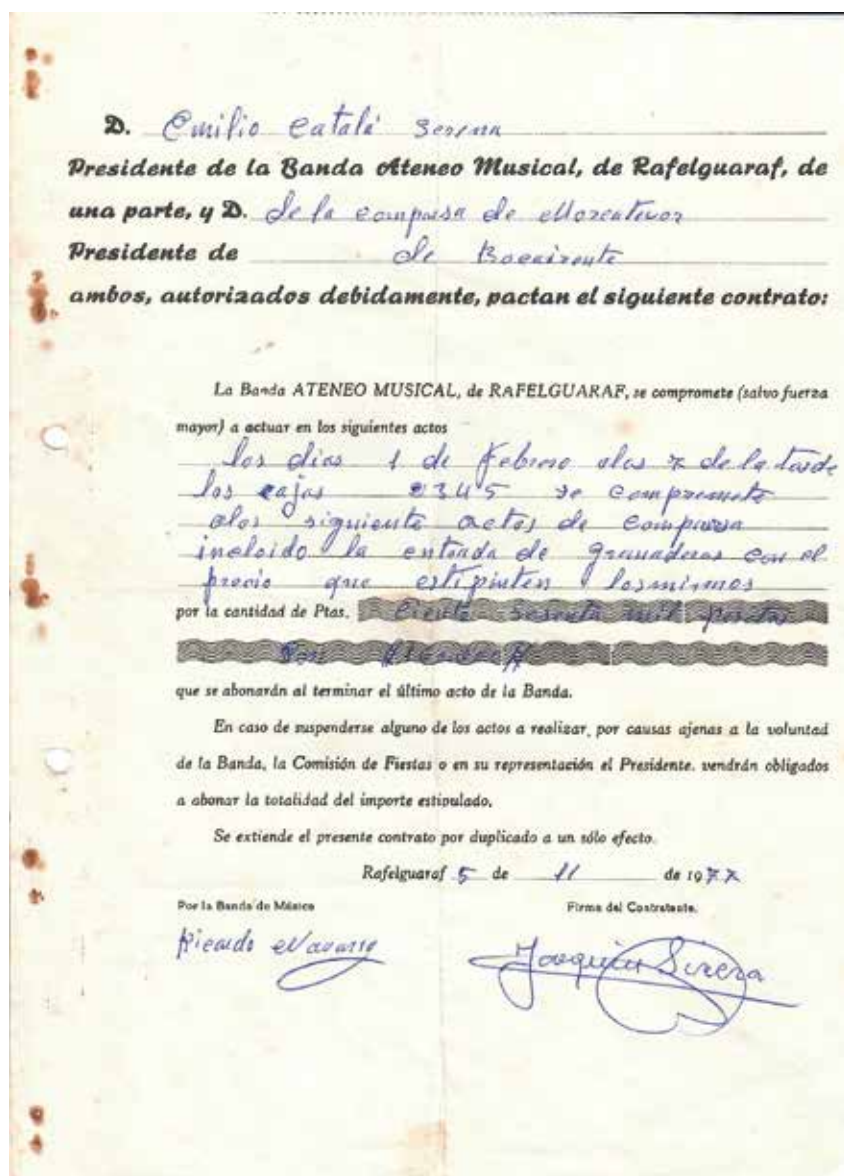
Rebut de la Unió Musical de Bocairent per la nit del Ciri de l'any 1974

1974. La banda continua sent la de Rafelguaraf, i el preu total a pagar serà de 56.000 pessetes i el músics un total de 18. Crida l'atenció com disminueix el nombre de músics contractats però augmenta significativament el preu. Es paguen 10.000 pessetes més per 3 músics menys. A l'Assemblea de Tots Sants realitzada el 5 de novembre el representant de la Junta de festes, dona compte a la Filà del projecte que es prepara als components de les filaes que tinguen 50 anys de festers, i que serà un homenatge tot coincidint amb el concert de música festera. Com en la nostra filà els mosqueters que havien de rebre aquest homenatge havien mort se'ls va fer un homenatge pòstum. En la mateixa assemblea s'esmenta el cost de la banda de música per a les pròximes festes i que seria de 75.000 pessetes. Quantitat que tots van trobar excessiva, però com totes les bandes havien demanat per igual, es va acceptar el preu aquest. En la reunió que se celebrava el segon dia de Nadal es va informar que per a la nit de caixes se seguiria el mateix ordre i costum d'anys anteriors. Es va acordar portar música per al dia del ciri i vermut per al dia de Sant Blai. A més es dona informació referent a les pròximes festes; la junta de festes va dir que els banderers anirien sense cavalls i que immediatament després d'Heralds i Banderers aniria una banda de música, i que cada filà diguera el nom de les peces musicals amb què anaven a desfilar cada una d'elles, a fi de no coincidir en aquestes.

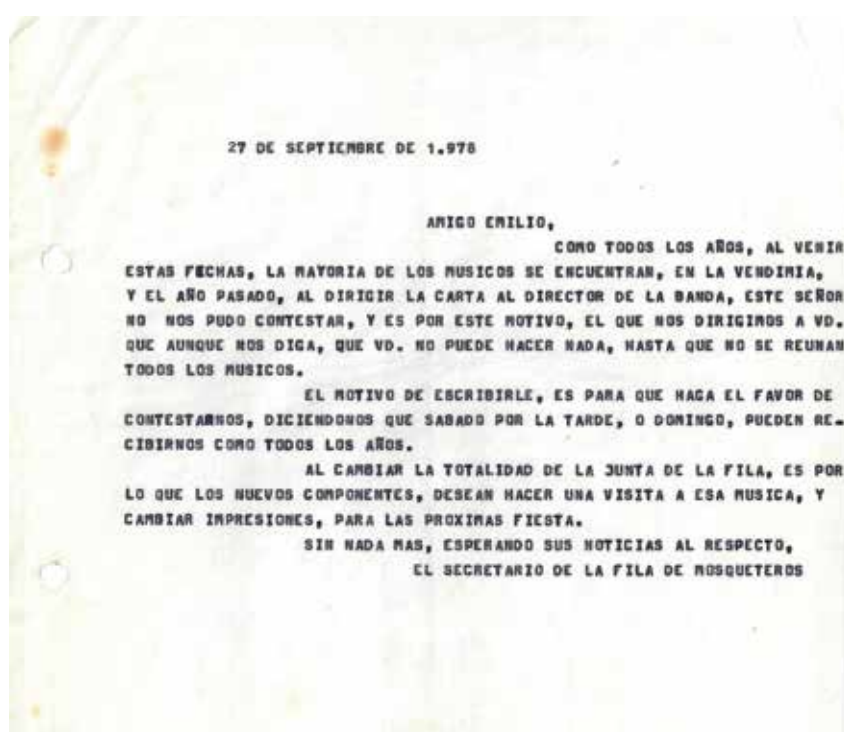
1975. A l'assemblea de Tots Sants el dia 9 de novembre el representant dels Mosqueters a la Junta de Festes va proposar que la nit de "Les Caixes" la nostra música anara enmig de la filà. El president va informar que es van buscar altres músiques per a tantejar preus i en ser més cares, va anar a Rafelguaraf i va contractar aquesta banda per 90.000 pessetes. El Sr. President va proposar i així es va acceptar, de contractar a la música per a la "Nit del Panellet". La meitat a pagar entre els assistents al sopar i l'altra meitat per la Filà. El dia 23 de novembre en una reunió de la Junta de Festes es fa la següent proposta: La junta de festes havia proposat per a la Nit de Caixes, que començara a desfilar tot el bàndol cristià i a continuació els mosqueters al so de pasdobles i després les tres filaes del bàndol moro amb marxes mores, a partir de les 23:30 hores. En l'acostumada reunió del segon dia de Nadal es va proposar i així es va aprovar, tindre música per a la nit del ciri i fer vermut el dia de Sant Blai.

1976. A l'assemblea del dia del Sant Crist es van donar d'alta 20 mosqueters, per la qual cosa la junta, veient que el maset s'estava quedant xicotet, va demanar conformitat de la filà per a iniciar la gestió d'un nou maset. Aquest mateix any però ja de camí a les festes de 1977 a l'assemblea de Tots Sants el Sr. President va informar sobre el contracte de la música que ascendeix a 120.000 pessetes amb 22 músics i 2 xiquets si pot ser, per no llevar-los la il·lusió de ser músics. Va quedar la filà conforme a contractar música per al dia 4 de desembre, l'endemà del panellet per a sopar i desfilar posteriorment. El segon dia de Nadal la filà va dir que volia música i traca per al dia del ciri.

1977. A una reunió celebrada el 8 d'abril es va acordar que en traure la música la nit del ciri i per poder compaginar el gust de tots, s'acordaria amb la banda, que interpretara pasdobles i marxes mores en aquesta desfilara. El dia 5 de novembre es va desplaçar quasi tota la junta a Rafelguaraf per signar el contracte d'aquesta, el qual ascendia a 160.000 pessetes. I comenten que és una llàstima que no tinguérem més lliteres, ja que pel mateix preu podrien vindre més xiquets músics. L'assumpte de la música per a la segona esquadra està solucionat en contracte, ja que la nostra banda cobrarà el mateix que cobre la música de l'altra filà que vingui amb nosaltres. A l'assamblea de Festa Avant en la Junta de Festes s'informa sobre els actes de les festes, de moment no hi ha variacions, excepte el dia de Sant Blai en què a les onze de la nit el bàndol cristià reunit en la plaça "Del Caudillo" marxarà al so d'airosos pasdobles fins al pont de Sant Blai, i en arribar l'última filà, serà cremat el castell de focs artificials. I el dia de Moros i Cristians a l'inrevés, és a dir, el bàndol moro des del pont de Sant Blai, desfilà a la mateixa hora per a arribar a la plaça "Del Caudillo", des de la qual començarà la cordà. El nostre representant va sol·licitar l'anul·lació de la prohibició del ball del Sant Crist. A la qual cosa la junta de festes li va contestar que ells no tenien facultat per a prohibir aquelles coses, ja que això és cosa del sr. Capellà i que nosaltres férem el que volguérem. Este ball va ser prohibit de manera sobtada el

Rebut de la Unió Musical de Bocairent per la nit del Ciri de l'any 1974

Contracte per a les festes de 1978

30 de gener de l'any 1959, per considerar-se impropri de les nostres festes i oficialment no es podia consentir. El representant de la filà tenia ordre de l'alcalde de no comunicar-ho a ningú fins al moment de pujar a l'ermita el dia 5 de febrer, perquè la filà participara de la festa sense saber res fins el moment precís. A la reunió del segon dia de Nadal es va acordar que per al dia del ciri es contractaria mitja música i timbals.

1978. Es conserva una carta escrita el 27 de setembre reclamant a la banda que els diguen quan poden anar a parlar i canviar impresions de cara a les pròximes festes, ja que com tots els anys la majoria de músics està a la verema i la junta nova no vol que passe com l'any anterior que no es va poder parlar amb la música. El 12 de novembre es va preguntar a la filà si es contractava música per al dia del panellet, quedant acordat que fóra per al 9 de desembre, és a dir el dissabte següent. Després es va tornar a preguntar si el dia del ciri es treia música i tots van dir que Sí. Per al dia de les Caixes es va passar a votació la manera de desfil·lar, 38 mosqueters van dir pasdoble, 20 marxa mora i 4 es van abstenir.

1979. L'11 de novembre el secretari va llegir un article del reglament de la filà, actualitzat i pendent d'aprovació. En el qual per a evitar confusions s'indica que la segona música que la filà contracta, passe a gaudir-la la primera esquadra no oficial amb vestit de mosqueter, i si aquesta no isquera passe a la segona amb vestit especial, i si ambdues no hi hagueren aquell any, passara a l'esquadra de negres. Els presents van donar la seua aprovació a aquest article, amb la següent modificació, que va ser aprovada. Així es donaven facilitats a la gent que desitjava participar en l'acte de l'Entrada. Aquesta música sempre seria per a la primera esquadra no oficial i amb vestit de mosqueter, amb pasdoble i la filà costejaria el valor total de la música. El Sr. president informa que s'ha contractat a la banda de Rafelguaraf, per a festes, pel preu de 225.000 pessetes. I una segona per al dia de l'entrada per 40.000 pessetes. D'este any es conserven uns escrits del secretari de la filà datats el 10/01/1979 adreçats al president de la banda de Rafelguaraf mostrant-li la preocupació de la nova junta, ja que no han rebut el contracte encara i l'insta que es pose en contacte amb el president de la filà o bé envie el contracte perquè la Junta no es fia. I en data del 26/01/1979 el secretari després de telefonar al president de la banda, i no estar en casa per estar en València, li deixa el "recao" però no fiant-se li envia una carta recordant-li a l'hora que comença el desfil·le de la Nit de Caixes, dient-li que vinguen quan vulguen, que ja saben l'hora de començar i li re-

corda l'hora a la que ha d'estar el "tabalet" per a la retreta del dia 1.

1980. A l'assemblea del 9 de novembre s'informa que la 2a esquadra estarà formada per 16 mosqueters podent ampliar-se a més participants i portarà la 2a música contractada per la filà. Els reunits van donar la seua aprovació perquè les 2 carrosses de mosqueteres (sent les responsables Paquita Sanchez i Loli Ortega) foren subvencionades per la filà amb el 25% del cost de la segona música, a repartir entre ambdues. El president informa que el contracte de la música de Rafelguaraf per a festes és de 250.000 pessetes i d'una música per al dia de l'Entrada a 42.000 pessetes. Per tot açò es desprén que cada una de les dues carrosses van rebre una subvenció de 5.250 pessetes.

1981 La banda de Rafelguaraf va costar 275.000 pessetes i la 2a música 46.000 pessetes. Aquest any la 2a i 3a esquadra d'homes (32 mosqueters) van eixir amb la mateixa banda.

1982. La principal novetat d'aquest any respecte a la resta és que se celebra el 350 aniversari del patronatge de Sant Blai. A proposta de la Filà a la Junta de Festes, i així es va fer, el cap de setmana del 6 i 7 de novembre es va realitzar un seguit d'actes per tal de commemorar-ho. El dissabte 6 es va recrear el dia les Caixes, amb la retreta dels fanalets després del toc de l'Àngelus, sopar al maset i posterior desfilada. El diumenge 7 hi va haver diana, missa, dinar al maset i processó de vesprada, aquests actes amb el tracte oficial de la filà. En l'assemblea de Tots Sants s'acorda que el sopar del panellet siga el 4 de desembre i que es porte música.

1983. Després de formar les esquadres del dia de l'entrada i diana Sant Blai, en l'assemblea de Tots Sants, el president informa que s'ha contractat a la banda de Rafelguaraf i també va proposar per al dissabte del panellet música per a l'eixida de l'església i 25 músics i timbals per a després de sopar.

1984. S'informa en l'assemblea de novembre que es contracta a la banda de Rafelguaraf i vindran 50 músics el dia de l'Entrada per a fer la desfilada del matí i a la vesprada es partiran per a dues esquadres. El preu serà el de l'any anterior però amb el que haja augmentat el nivell de vida, sobre un 8%.

L'any 1985 comença una nova etapa en la filà amb el canvi de maset. Un canvi necessari que va comportar avanços, comoditats però també vells costums pel que fa a la "música". A partir d'ací les dades referides a contractes, preus,

Correspondència entre el Secretari de la Filà i el President de la banda.

nombre de músics es modernitzen i s'anoten de manera diferent el que fa que es deixen d'anotar dades curioses que ens han fet conèixer com era la festa abans. Se signen contractes amb les bandes acordant preus, nombre de places, dies i hores en què hauran d'acudir als actes contractats.

Un altre aspecte de la música en la filà són aquelles peces característiques que formen part de l'arxiu sonor. Peces que en un moment o un altre sonen acompanyant a la filà i que bé per adopció o creació "ex professo" ja són part de la nostra història. Però aquest tema serà el següent punt a tractar dins d'aquest apartat en una tercera entrega l'any que ve.

Per a acabar l'article tan sols ens queda desitjar que més prompte que tard puguem superar de manera unitària aquesta devastadora situació provocada pel maleït virus. Esperem que prompte ens trobem al nostre maset per a celebrar les festes, puguem gaudir d'una bona pericana i borreta, desfilat amb les melodies d' "El Moscatel" o tirar amunt a les amistats i veïnat amb el "Serafin" pel carrer sempre baix la mirada del "nostre altiu Campanar".

Vítol al Patró Sant Blai

Grup d'arxivers de la Filà Mosqueters